

P R O G R A M U L

Mișcării Social-Politice pentru Neam și Țară

Capitolul I. Principii fundamentale

Mișcarea Social-Politică pentru Neam și Țară reprezintă o formațiune politică de factură nouă, care se adresează fiecărui cetățean preocupat de prezentul și mai ales de viitorul țării noastre. Noi credem că prin stimularea segmentelor dinamice ale societății, purtătoare de progres, prin sprijinirea celor cu spirit de inițiativă și curaj, indiferent din ce categorie fac parte tineri, intelectuali, întreprinzători, gospodari ai satelor putem construi împreună o țară europeană, modernă și echilibrată. Suntem o formațiune care pune interesul național pe primul plan. Nu dispunem de soluții politice perfecte pentru toate provocările prezentului și viitorului, dar acționăm în baza valorilor fundamentale și a principiilor care ne asigură o direcție corectă. Vrem să promovăm o politică nouă. O politică caracterizată prin onestitate, echitate socială, competență și realism. Suntem o formațiune bazată pe doctrina social-liberală, orientată spre reformarea, modernizarea și alinierea vieții social-politice și economice din Republica Moldova la valorile civilizației occidentale.

Lipsa bunăstării, a unui trai decent, aprofundarea sărăciei, încălcarea drepturilor elementare, manipularea opiniei publice și aroganța unei părți considerabile a clasei politice actuale, corupția instituționalizată și lipsa de respect față de omul simplu continuă să caracterizeze societatea noastră, și după 15 ani de tranziție care au precedat epocii socialismului.

Astăzi, poporul cere o schimbare, o schimbare a clasei politice, depășirea mentalității totalitare și a apucăturilor corupților, asigurarea prosperității și a unui climat social mai bun reprezintă speranțele firești ale tuturor.

Cei 15 ani de independență au însemnat pentru majoritatea politicienilor doar o șansă personală. Mulți și-au neglijat răspunderea față de cei ce i-au ales, urmărindu-și doar interesele personale sau de grup.

Noi, ca formațiune de orientare social-liberală, tindem spre o guvernare orientată spre binele comun, o guvernare în folosul familiei și al comunității naționale. Detestăm orice sistem economico-social bazat pe structuri oligarhice, corupte, de sorginte comunistă, adaptate la aparențe capitaliste și cu trăsături mafioate.

Mișcarea activează în calitate de formațiune politică scopul ei fiind militarea sistematică și permanentă pentru o societate liberă, dreaptă și deschisă, în care valorile libertății și libertății individuale, pe de o parte, și cele ale egalității în exercitarea drepturilor civile, sociale și politice, pe

de altă parte, să se afle într-un echilibru care să excludă sărăcia, ignoranța și conformismul social. Milităm pentru o societate în care libera circulație a ideilor, persoanelor, bunurilor și a serviciilor să nu fie în nici un fel îngrădită.

Ne propunem să promovăm libertatea, demnitatea și prosperitatea persoanelor, să exprimăm diversitatea și să încurajăm creativitatea cetățenilor Republicii Moldova, să contribuim la respectarea libertății lor de conștiință, a capacității lor de inițiativă și a dreptului de a-și manifesta pe deplin talentul individual într-un regim de supremație a legii, în care șansele să fie egale pentru toți.

Ne propunem ca autoritățile publice să funcționeze în folosul cetățenilor și să răspundă permanent pentru activitatea lor. Susținem că, într-o societate democratică, statul trebuie să fie în același timp consecvent în aplicarea legii, modest și eficient, să ofere cetățenilor condițiile necesare împlinirii personale și să-i ajute să contribuie la viața comunităților din care fac parte.

Pledăm pentru ca cetățenii să poată participa efectiv la guvernarea comunităților în care trăiesc, suntem hotărâți să întărim procesul de descentralizare a puterii și a serviciilor publice, asigurând un sistem de guvernare cu adevărat reprezentativ și participativ, bazat pe instituții deliberative eficiente, pe liberul acces la informațiile de interes public și transparența activității autorităților publice de toate nivelurile, și pe un sistem electoral just pentru toate tipurile de alegeri.

Vom apăra pretutindeni și cu prin toate mijloacele posibile dreptul la libera exprimare, la asociere, inițiativă economică, precum și dreptul la viața privată și la siguranța proprietății și la inviolabilitatea căminului. Credem că, într-o democrație, orice autoritate publică își trage legitimitatea din voința cetățenilor și este răspunzătoare în fața acestora. De aceea milităm pentru eliminarea oricăror privilegii și imunități, altele decât cele privind libera exprimare a convingerilor politice, în virtutea funcției publice exercitate.

Susținem o dezvoltare durabilă și viguroasă a economiei, care să încurajeze procesele de creare a veniturilor și a locurilor de muncă, care să pună în valoare inițiativa și calificarea profesională a întreprinzătorilor și salariaților și care, în același timp, iar rezultatele activității economice să contribuie la sporirea beneficiului general al societății. Credem că statul are datoria să sprijine cercetarea aplicată și inovația tehnologică și să asigure atât echitatea fiscală, cât și protecția cetățenilor în calitate de consumatori. Susținem în schimb că acțiunea economică a statului trebuie să se limiteze la reglementarea concurenței și la asigurarea egalității condițiilor de activitate a întreprinzătorilor. Statul nu va interveni în raționalitatea spontană a pieței decât atunci și acolo unde se va dovedi strict necesar.

Credem că serviciile publice sunt principala modalitate prin care statul slujește interesul general. Nu împărtășim convingerea că, în domeniul serviciilor și utilităților, sectorul public este condamnat la ineficiență. Constatăm, dimpotrivă, că trecerea acestora în domeniul privat este adesea făcută în dezavantajul consumatorilor. Vom urmări de aceea ca serviciile publice să-i servească cu adevărat pe toți cetățenii, indiferent de venit, iar utilitățile publice să fie în mod real utile comunităților și persoanelor. Serviciile publice de calitate reprezintă condiția fundamentală a unei cetățenii angajate.

Considerăm inacceptabilă risipirea avuției naționale, fie ea din incompetență sau din culpă, ca și sărăcirea bugetelor ca urmare a slabei capacități de gospodărire rentabilă. Nu vrem să ne resemnăm în fața haosului legislativ și a practicilor fiscale inadecvate, cu atât mai mult cu cât povara fiscalității cade de cele mai multe ori pe umerii salariaților și ai micilor întreprinzători. Pe fundalul creșterii galopante a valorii coșului minim de consum și a minimumului de existență sporirea taxelor și a impozitelor rostogolește în continuare buldozerul sărăciei peste familiile noastre. Nu de explicații și justificări este nevoie, ci de acte curajoase și cinstitute de guvernare, care să distrugă cu hotărâre rețelele de interese de clan țesute cu banii și bunurile publice.

Clasa politică actuală a refuzat adoptarea și aplicarea legii lustrației și s-a dovedit a fi incapabilă să-și însușească standardele de comportament politic civilizată și modern. În condițiile în care această clasă politică s-a arătat a fi iresponsabilă și a fost sancționată de către populație prin neprezentarea la vot, este necesară constituirea unei elite politice noi care va înțelege să-și asume menirea de apărare a intereselor celor oropsiți și sprijinirea celor cu spirit de inițiativă și curaj.

Este necesară formarea unei clase politice constituite din persoane care înțeleg la justa valoare noțiunea de om de stat aflat în serviciul cetățenilor, al interesului public iar în raporturile cu statele străine – în serviciul intereselor propriei țări.

Știm că schimbarea de fond de care avem nevoie cere eforturi sporite. Noua clasă politică se va naște treptat, antrenând multe forțe acum latente. Pentru aceasta trebuie să dăruim mai mult din competența, energia și resursele noastre. E momentul să fructificăm șansa istorică a Moldovei. Vrem să fim unul dintre popoarele prospere, puternice și demne care contribuie la unitatea, identitatea și diversitatea Uniunii Europene.

Considerăm că la baza economiei statului trebuie să stea libertatea economică a persoanei și proprietatea privată. Pledăm pentru apărarea drepturilor și libertăților cetățenilor, pentru limitarea intervenției statului în activitățile întreprinderilor economice și stabilirea unor raporturi echilibrate între interesele economice ale persoanei și programele de protecție socială aplicate de către stat.

Considerăm ca fiind prioritare:

- reducerea sărăciei, crearea locurilor de muncă, creșterea veniturilor populației;
- promovarea efectivă a reformelor economice structurale;
- aplicarea unui program de dezvoltare a satului moldovenesc;
- relansarea economică și stimularea unui mediu favorabil de afaceri;
- sprijinirea și consolidarea clasei de mijloc;
- dezvoltarea infrastructurii și asigurarea securității energetice a statului;
- soluționarea diferendului transnistrean și reintegrarea statului;
- restabilirea relațiilor cu Fondul Monetar Internațional și Banca Mondială în vederea obținerii creditelor preferențiale;
- crearea unui climat investițional favorabil pentru investitorii străini;
- separația puterilor în stat și ajustarea legislației la standardele Uniunii Europene;
- elaborarea și implementarea unui program de reducere a corupției;
- protecția categoriilor social vulnerabile, susținerea pensionarilor;
- implicarea și promovarea activă în viața politică a tinerilor și femeilor;
- elaborarea și implementarea strategiilor de preaderare a Republicii Moldova la structurile europene și euroatlantice;
- eliminarea vizelor pentru călătoria cetățenilor Republicii Moldova în statele Uniunii Europene;
- crearea condițiilor pentru revenirea în țară a cetățenilor Republicii Moldova plecați în căutarea unui loc de muncă peste hotare;
- efectuarea demersurilor pentru legalizarea cetățenilor Republicii Moldova aflați la muncă în statele europene.

Aplicarea acestei agende este inerentă pentru apropierea de standardele europene și dezvoltarea democratică și durabilă a țării. Pentru a realiza aceste obiective, este nevoie de voință politică și persoane competente. Această misiune îi revine Mișcării.

Capitolul II. Politica externă

Integrarea europeană – prioritatea de bază a Republicii Moldova

Mișcarea consideră drept obiectiv major al politicii externe asigurarea independenței și a intereselor Republicii Moldova la scară regională și continentală. Aceasta înseamnă subordonarea politicii externe a statului sarcinii de afirmare a independenței și de restabilire a integrității teritoriale, asigurării unui cadru extern cât mai favorabil pentru dezvoltarea economiei naționale, consolidarea statului de drept și apărarea drepturilor și libertăților constituționale ale cetățenilor.

Mișcarea pornește de la faptul că Republica Moldova a făcut alegerea sa în favoarea realizării modelului european de societate și stat. Obiectivului de aderare la Uniunea Europeană vor fi subordonate eforturile conjugate ale instituțiilor guvernamentale, societății civile, mediului de afaceri și ale fiecărui cetățean în parte. Activitățile Mișcării vor fi orientate spre extinderea relațiilor politice, economice și culturale cu statele-membre ale Uniunii Europene și intensificarea cooperării cu ele pe domenii sectoriale de interes comun și în cadrul programelor comunitare. Politica externă este numai una dintre fațetele procesului complex de integrare europeană a țării, care presupune și relații excelente cu vecinii.

Mișcarea va promova relații speciale și privilegiate ale Republicii Moldova cu România, pe baza identității de limbă, cultură și istorie, prin dezvoltarea ariilor de complementaritate economică, colaborarea în cadrul proiectelor europene de cooperare regională și subregională la care Republica Moldova ar putea participa.

Relațiile cu Ucraina se vor constitui, la rândul lor, în baza acelorași principii de bună vecinătate și parteneriat privilegiat, ce vor cuprinde raporturi politice, economice și culturale strânse. Ținând cont de faptul că atât în Moldova, cât și în Ucraina locuiesc grupuri compacte de populație de aceeași origine etnică cu populația majoritară din aceste două state, Mișcarea acordă o mare atenție aspectului umanitar și cultural al relațiilor moldo-ucrainene.

Rusia și Ucraina au fost și rămân a fi doi parteneri ai Republicii Moldova al căror potențial și a căror influență politică și economică în acest spațiu regional este decizională. Ținând cont de potențialul economic și de importanța relațiilor cultural-comerciale stabilite între țările noastre, precum și de rolul diplomației ruse în negocierile privind soluționarea conflictului transnistrean, Mișcarea consideră extrem de importantă colaborarea reciproc avantajoasă dintre Republica Moldova și Federația Rusă, în baza Parteneriatului strategic. Mișcarea optează pentru restabilirea raporturilor politice, economice, comerciale și culturale moldo-ruse reciproc avantajoase.

Mișcarea se pronunță pentru afirmarea relațiilor de parteneriat strategic cu Statele Unite ale Americii, care include colaborarea în domeniile politic, economic, cultural; înlăturarea amenințărilor neconvenționale la adresa securității; stimularea creșterii volumului de investiții americane în Republica Moldova.

Apreciind potențialul lor economic, Mișcarea consideră necesară intensificarea colaborării pe multiple planuri cu Japonia, China, Israel, cu alte state din Asia, Orientul Mijlociu, Africa și America Latină.

Mișcarea consideră oportun de a spori eficiența participării Republicii Moldova la acordurile internaționale, regionale, colective, multilaterale și bilaterale pentru a beneficia la maxim de posibilitățile oferite de acestea, precum și de a dezvolta colaborarea cu organizațiile și țările-parteneri.

În plan internațional general, obiectivul central al politicii economice externe este obținerea autonomiei economice a țării, ceea ce ne determină să optăm pentru o politică economică externă operativă și flexibilă care să permită expansiunea constantă a produselor noastre pe piața mondială, să înlesnească accesul Republicii Moldova la organizațiile economice internaționale și să atragă

investiții străine masive în economia națională. În această ordine de idei se include și dorința de a avea relații fructuoase cu principalele organisme finanțatoare internaționale – Fondul Monetar Internațional și Banca Mondială. O bună conlucrare între Republica Moldova și aceste instituții ar servi drept o cheazășie a succesului în privința reformării și dezvoltării economice eficiente a statului.

Mișcarea optează pentru dezvoltarea în continuare a relațiilor economice reciproc avantajoase cu țările membre ale CSI, optând pentru stabilirea relațiilor bilaterale de durată cu acestea, considerând că parteneriatul economic cu statele menționate poate atinge dimensiuni calitativ superioare celor înregistrate în prezent.

Pe plan extern, Mișcarea dorește ca Republica Moldova să-și recapete stima și prestigiul internațional și să obțină imaginea de țară europeană în care sunt respectate valorile democratice și drepturile omului și în care evoluțiile economice și social-politice sunt de natură să favorizeze lansarea republicii pe o treaptă calitativ nouă a dezvoltării sale istorice.

Capitolul III. Statul de drept

Rolul statului

Mișcarea pledează pentru aplicarea plenară a principiilor ce formează conținutul noțiunii de stat de drept sintetizată în enunțul conform căruia statul este subordonat legii. Cu alte cuvinte, nici o persoană fizică, persoană juridică sau autoritate publică nu se poate pune mai presus de lege. Statul de drept reprezintă una din dimensiunile fundamentale ale democrațiilor moderne și Republica Moldova, ca stat care revendică apartenența la comunitatea statelor democratice, urmează să se ralieze exigențelor acestei noțiuni. Unul din principiile statului de drept îl constituie separația puterilor în stat. Aplicarea corectă a acestui principiu înseamnă un parlament reprezentativ și competent, un guvern eficient și o justiție echitabilă.

Mișcarea pledează pentru aplicarea în Republica Moldova a unui sistem electoral mixt conform căruia deputații ar putea fi aleși parțial pe liste de partid și parțial în circumscripții uninominale. Această modalitate de alegere a deputaților în Parlament va contribui la creșterea calității actului de legiferare și a nivelului de responsabilitate a celor aleși.

În vederea eficientizării actului de guvernare optăm pentru ca președintele statului să fie ales de către întreg poporul Republicii Moldova. Președintele reprezintă statul și este garantul suveranității, independenței naționale, al unității și integrității teritoriale a țării, este persoana care reprezintă interesele țării și participă la luarea deciziilor importante. Alegerea președintelui statului nu poate fi mediată, negociată sau manipulată de către reprezentanții Parlamentului. Practica de până în prezent a arătat că alegerea președintelui de către Parlament poate conduce la eludarea voinței populare și la ineficiența guvernării. Președintele țării trebuie să fie ales de către popor și trebuie să răspundă în fața poporului.

Mișcarea se pronunță pentru perfecționarea legislației în vederea asigurării unei transparențe mai largi a procesului electoral, pentru crearea mecanismelor de limitare a posibilităților de utilizare a resurselor administrative, de reglementare a mijloacelor financiare folosite de concurenții electorali și în vederea asigurării unui comportament electoral corect, onest și civilizât din partea candidaților.

În scopul debirocratizării aparatului parlamentar, sporirea eficientizării lucrului cu alegătorii, și, de asemenea, pentru reducerea cheltuielilor de întreținere a corpului de deputați și a aparatului Parlamentului, ne pronunțăm pentru reducerea numărului de deputați în Parlamentul Republicii Moldova până la 71, considerând cifra respectivă suficientă pentru asigurarea principiilor democratice ale unui stat de drept.

Mișcarea își exprimă opțiunea pentru un stat cu grad de implicare limitată în economie și în activitățile întreprinderilor economice. Instituțiilor publice le revine obligația de a crea cadrul legal pentru stimularea inițiativei private, a investițiilor, pentru dezvoltarea serviciilor și creșterea calității forței de muncă.

Statul va adopta reglementările adecvate în vederea creării cadrului favorabil pentru dezvoltarea învățământului, educației și cercetărilor științifice în conformitate cu standardele europene. Autoritățile publice vor adopta actele normative pentru dezvoltarea sistemului sănătății publice și protecția mediului înconjurător.

Mișcarea consideră că unul din scopurile prioritare pentru stat îl reprezintă combaterea corupției, care afectează grav calitatea guvernării și a administrației și prezintă pericol pentru sistemul democratic din Republica Moldova. În acest sens este necesară voința politică și efortul conjugat al instituțiilor de stat și al societății civile, depolitizarea activităților de prevenire și combatere a corupției și crearea cadrului legislativ adecvat cu privire la transparența veniturilor și a intereselor economice ale funcționarilor publici.

Justiția și libertatea persoanei

Statului îi revine obligația de a crea mecanismele de apărare a drepturilor și libertăților omului și de a garanta accesul eficient al persoanelor la justiție. În Republica Moldova nu există o separație reală a puterilor, deoarece justiția este subordonată intereselor politice ale partidelor ce succedeză la guvernare.

Justiția – imperativ al demnității umane! Mișcarea crede în valoarea intrinsecă a justiției și va acționa ferm pentru asigurarea independenței acesteia, pentru respectarea de către reprezentanții instituțiilor fundamentale ale statului a principiului separației puterilor în stat, supremației legii cu vârful său de lance – prezumția de nevinovăție. Numai astfel vom reuși consolidarea statului de drept!

Statul coeziunii sociale este un stat al demnității și al onoarei! Mișcarea va susține reforma justiției, în sensul garantării independenței și inamovibilității magistraților față de influențele politice. Reforma trebuie să se concretizeze în creșterea importanței finalității actului de justiție!

Magistrații trebuie să fie modele de corectitudine și incoruptibilitate! Pentru exercitarea corectă a actului juridic, un factor esențial este autoritatea morală a celor chemați să facă dreptate. Mișcarea va lupta pentru îmbunătățirea Codului deontologic al profesiei de magistrat, pentru prevenirea și eradicarea corupției din rândurile magistraților, flagel care afectează profund societatea noastră.

Țara are nevoie de un cadru modern de exercitare a puterii judecătorești. Mișcarea va respecta principiul independenței actului de justiție și va supraveghea modul în care justiția înțelege să slujească dreptatea și interesul național.

Mișcarea va acționa ferm în direcția respectării drepturilor fundamentale ale cetățenilor. La baza Programului politic al Mișcării stă și principiul conform căruia relația dintre cetățean și forța de ordine publică trebuie să se bazeze pe respect reciproc și pe încredere. Creșterea gradului de siguranță a cetățenilor se poate obține prin sporirea răspunderii autorităților publice locale în problemele de ordine publică și în prevenirea și combaterea înfracționalității. Chiar și atunci când cetățeanul încalcă legea, nu trebuie să se aducă atingere demnității cetățeanului acestuia prin comportamente și tratamente degradante.

NU corupției, într-o manieră depolitizată! Specialiștii Mișcării știu să întărească mecanismul imunitar al organismului social, prin legi clare și instituții puternice și nu prin campanii propagandistice inutile. Mișcarea va acționa pentru elaborarea unor mecanisme riguroase, durabile

de diminuare și eliminare a corupției, în toate formele de manifestare a acesteia. Mișcarea va acționa cu hotărâre pentru reducerea stării de insecuritate resimțite de către cetățenii Moldovei – consecință a escaladării fără precedent a corupției și a criminalității organizate, precum și a altor fenomene negative generate de perioada de tranziție și de transparența frontierei de est. Mișcarea va acționa la cele mai înalte cote de exigență în favoarea prevenirii și asanării corupției!

Corupția este un flagel care afectează funcționarea democratică a statului și a instituțiilor sale și lovește, în cele din urmă, în populație, în omul cinstit. Mișcarea va sprijini orice acțiune a instituțiilor statului, a societății civile cu care trebuie să cooperăm, pentru a porni un adevărat război împotriva corupției la orice nivel s-ar afla: în organismul politic, economic și social.

Mișcarea va susține următoarele măsuri organizatorice pentru îndeplinirea obiectivelor politicii de prevenire a criminalității: delimitarea cu mai multă competență a atribuțiilor structurilor de resort la nivelul tuturor segmentelor societății; crearea sau perfecționarea, după caz, a unor structuri ad-hoc de prevenire și îmbunătățire a cooperării dintre acestea în proiecte de tip integrat; creșterea numărului de specialiști în cadrul tuturor structurilor de prevenire, îndeosebi din rândul juriștilor, sociologilor, psihologilor și asistenților sociali; instruirea sau perfecționarea sistemului de selectare și pregătire a personalului în scopul sporirii performanțelor; înființarea unui institut de cercetare a fenomenului criminalității și elaborarea unor programe de acțiune pentru prevenirea și combaterea acestui fenomen antisocial; dezvoltarea cadrului instituțional pentru cooperare internațională în materie de prevenire a criminalității; educarea cetățenilor în spiritul respectării legii; inițierea unor programe pentru protejarea victimelor infracțiunilor, a martorilor și pentru reinsertia socială a persoanelor care au suferit condamnări. Măsurile preconizate reclamă acțiuni la nivelul puterii legislative, a celei executive și a celei judiciare, precum și la nivelul societății civile.

NU infracționalității transfrontaliere! Mișcarea va acționa pentru sporirea eficienței luptei împotriva corupției, a crimei organizate și a infracțiunilor economico-financiare. Securizarea deplină a frontierelor va da o dimensiune europeană preocupării noastre pentru siguranța cetățeanului și va contribui la prevenirea infracționalității transfrontaliere.

Mișcarea consideră că principala activitate a poliției trebuie să fie aceea de creștere a gradului de siguranță a cetățeanului și a ordinii publice, de respectare strictă a legilor, manifestând intoleranță față de fenomenele antisociale.

Mișcarea consideră cu fermitate că nimeni nu este mai presus de lege și, în consecință, nu va permite tolerarea nici unei fapte antisociale și niciodată nu va admite încălcarea principiului „prezumției de nevinovăție”. Mișcarea va acționa pentru sporirea rolului poliției în primul rând prin profesionalism și prin promptitudine, dar și prin spirit de ordine și corectitudine.

Front comun al tuturor împotriva faptelor antisociale! Mișcarea va încuraja populația să facă front comun împotriva fenomenelor antisociale, pentru ridicarea gradului de solidaritate cetățenească împotriva fenomenelor negative. Poliția împreună cu cetățenii trebuie să acționeze unitar în vederea eradicării fenomenelor antisociale. Este nevoie de profesionalism, de dăruire și devotament față de cetățean și față de interesul național. Mișcarea va acționa neabătut pentru ridicarea gradului de responsabilitate și de implicare a cetățeanului, de înțelegere a necesității și urgenței unei acțiuni de autoapărare a societății civile împotriva infractorilor. O colectivitate solidară, unită și combativă va duce la prevenirea și diminuarea fenomenului infracțional.

Mișcarea consideră că independența reală a justiției poate fi garantată numai prin autonomia Consiliului Superior al Magistraturii în administrarea justiției. În vederea îndeplinirii adecvate a actului de justiție pledăm pentru adoptarea mecanismelor de responsabilizare a judecătorilor pentru hotărârile adoptate, pentru recunoașterea dreptului cetățenilor de a depune cereri la Curtea Constituțională, pentru simplificarea exercitării inițiativei legislative de către cetățenii Republicii Moldova.

Administrația publică

O componentă importantă a respectării drepturilor și libertăților omului o constituie modul în care se stabilesc raporturile între cetățeni și autoritățile publice. Calitatea acestor raporturi este determinată de legislația aplicată, nivelul de pregătire al funcționarilor publici și mijloacele de apărare a persoanelor împotriva abuzurilor acestor funcționari.

Constatăm un nivel foarte scăzut de pregătire și lipsa răspunderii funcționarilor publici pentru încălcările comise și un grad înalt al corupției în administrația publică. Persoanele care devin victimele abuzurilor nu dispun de mijloace eficiente pentru a-și apăra drepturile și interesele.

Pentru a elimina deficiențele menționate Mișcarea consideră că este necesar ca angajările în funcțiile publice să aibă loc în bază de concurs, în condiții de transparență, la care pot participa numai persoanele care au o pregătire adecvată. Trebuie perfecționată legislația cu privire la contenciosul administrativ pentru crearea mecanismelor de responsabilizare a funcționarilor publici și eficientizarea apărării cetățenilor în fața abuzurilor.

Este necesară reglementarea atribuțiilor instituțiilor de stat și ale funcționarilor publici de o manieră în care vor fi evitate suprapunerea competențelor și creșterea neargumentată a aparatului birocratic. Funcționarii publici trebuie să fie stimulați pentru o activitate eficientă și să li se aplice sancțiuni pentru comiterea abuzurilor.

Pentru prevenirea corupției și a protecționismului în administrația publică urmează a fi asigurată transparența și accesul la informație a reprezentanților societății civile, jurnaliștilor, tuturor cetățenilor interesați.

Rolul societății civile și al Mass-media

În opinia Mișcării, Republica Moldova trebuie să fie un stat creat de cetățeni și pentru cetățeni. Aceasta presupune existența mecanismelor prin care cetățenii pot influența în mod real actul de guvernare și administrare a treburilor publice și existența unui control democratic al societății asupra modului în care instituțiile publice respectă legile.

Raporturile echilibrate între instituțiile publice și cetățeni sunt posibile numai în condițiile existenței unei conștiințe civice a cetățenilor care se manifestă în cadrul a ceea ce numim societate civilă. Pentru acest motiv statul trebuie să atribuie rolul cuvenit societății civile în menținerea și promovarea valorilor democratice. Societatea civilă poate avea un rol important în asimilarea valorilor și normelor europene de către populația Republicii Moldova și în sprijinirea eforturilor de integrare europeană.

Expertiza oferită de societatea civilă este extrem de importantă pentru Mișcare în actul guvernării și vom acorda atenția și respectul cuvenit acestui segment al societății.

Sindicatele, fundațiile, organizațiile profesionale sau culturale, organizațiile pentru apărarea drepturilor omului sau pentru apărarea drepturilor diferitelor minorități au un rol definitoriu în eforturile pe care le depunem pentru integrarea în Uniunea Europeană. Mișcarea trebuie să lucreze cu fiecare dintre ele în cadrul proiectelor comune, în cadrul proiectelor naționale și regionale de maximă importanță. O societate civilă puternică este, până la urmă, garanția unei democrații puternice.

Mișcarea promovează dialogul între spațiul civic și spațiul politic. Mișcarea susține dezbaterile cu partenerii de dialog social a tuturor proiectelor importante și armonizarea opiniilor înaintea

legiferării. De prea multe ori, sindicatele, patronatele, organizațiile neguvernamentale sau mass-media află despre adoptarea unor hotărâri importante ale guvernului, care au afectat decisiv diferite segmente ale societății, după ce actul de legiferare era încheiat. Acest lucru nu trebuie să se mai întâmple.

Mișcarea susține utilizarea proiectelor și propunerilor eficiente oferite de spațiul civic în actul de guvernare.

În relația cu spațiul civic Mișcarea păstrează și îmbunătățește următoarele linii generale de conduită politică:

- organizațiile, asociațiile și fundațiile de mediu sunt parteneri privilegiați ai Mișcării, care susține în programul său politic dezvoltarea durabilă a Republicii Moldova;
- Mișcarea va sprijini, totodată, organizațiile sindicale existente, precum și extinderea acestora în sectorul privat al economiei;
- Mișcarea apără drepturile angajaților la condiții accesibile de reconversie profesională și de dobândire a altor calificări profesionale;
- Mișcarea promovează dialogul cu sindicatele în actul de guvernare și de legiferare, respectând independența și neafilierea politică a acestora;
- pensionarii au avut și vor avea în Mișcare un aliat și un reprezentant al intereselor lor în interiorul instituțiilor statului;
- organizațiile profesionale ale lucrătorilor din serviciile publice de sănătate, învățământ și din administrație vor avea în Mișcare un promotor loial al intereselor lor legitime;
- organizațiile tinerilor din Moldova vor găsi în Mișcare un interlocutor cu o mentalitate apropiată de a lor, care va putea să-i susțină, cu maturitate, pentru împlinirea idealurilor pe care le au;
- organizațiile micilor întreprinzători și ale producătorilor agricoli vor găsi în Mișcare promotorul ideii că acestea trebuie să devină avangarda economiei noastre.

Mișcarea susține consolidarea, instituționalizarea societății civile și conștientizarea acesteia ca factor de dialog cu instituțiile publice. Societatea civilă din Republica Moldova a atins un anumit grad de maturitate în dezvoltarea sa, iar Mișcarea face un pas înainte considerând societate civilă drept un partener al proiectelor guvernării, dar și un susținător și un apărător fidel al valorilor democrației.

Pentru stabilirea unui dialog eficient și pragmatic cu societatea civilă, Mișcarea va crea cadrul necesar dezbaterii largi cu cetățenii – față în față – a problemelor societății noastre și ale comunităților, sprijinind organizațiile sale teritoriale în dezvoltarea unei rețele de cluburi de dezbateri politică, asociate structurilor partidului, deschise tuturor cetățenilor.

O importanță deosebită în crearea unei ambianțe adecvate de funcționare a instituțiilor publice o are mass-media, numită a patra putere. Mișcarea constată că în Republica Moldova nu este respectat dreptul privind accesul la informație, la libertatea de opinie și de exprimare, aceasta fiind o consecință a faptului că nu sunt create condițiile pentru activitatea presei libere. Mișcarea pledează pentru democratizarea și ieșirea de sub controlul statului a mijloacelor mass-media și va susține eforturile întreprinse de către jurnaliști orientate spre obținerea independenței, a liberului acces la informație și a libertății de exprimare.

Capitolul IV. Administrația publică locală

Autonomie locală pentru comunități prospere

După 15 ani de independență, Republica Moldova încă nu și-a revenit din criza social-economică, în mare parte moștenită de la fostul sistem și parțial aprofundată în anii de independență. Activitatea guvernărilor ce s-au perindat în toți acești ani ai independenței în loc să ducă la ameliorarea situației social-economice, din contra, au provocat accentuarea crizei.

Problema cea mai mare pe care a moștenit-o conducerea republicii constă în rolul exagerat de mare al statului în cadrul proceselor ce au loc în societatea modernă. Experiența țării noastre, a țărilor europene și a statelor dezvoltate denotă faptul că, în condițiile unei concentrări exagerate a puterii în stat, o mulțime de servicii, în special la nivel local, nu pot fi prestate eficient, calitativ și prompt.

În condițiile creșterii exigențelor populației față de serviciile prestate de sectorul public, devine actuală problema reformei administrației publice, care în mare măsură s-ar axa pe delegarea reală a puterii și împuternicirilor de la administrația publică centrală către administrația publică locală.

În perioada independenței au fost efectuate deja 3 reforme administrative, însă până în prezent autoritățile publice locale nu pot dispune de resurse financiare proprii, resurse patrimoniale, nu au libera inițiativă în soluționarea problemelor ce țin de treburile locale și continuă a fi dependente de structurile administrative centrale.

Importanța problemei colectivităților locale este evidențiată și prin faptul că primul document complex în cadrul Strategiei de Creștere Economică și Reducere a Sărăciei este programul național „Satul Moldovenesc”. Însă acest program, din păcate, nu este altceva decât o notă de plată înaintată de către autoritățile publice locale celor centrale. Sunt stipulate o serie de necesități ale colectivităților, însă din program nu se întrezărește o strategie clară, durabilă de îmbunătățire pe termen lung a situației în localitățile republicii.

Fără o autonomie reală, autoritățile publice locale nu au capacitatea de a face față problemelor ce stau în fața comunităților, ceea ce duce la scăderea nivelului de trai al populației țării.

Considerăm că reforma adevărată a sistemului de administrare publică nu presupune doar redactarea unor acte legislative, ci ceva mai mult. Este necesar de a elabora niște viziuni clare pe principalele domenii de interes ale autorităților publice locale.

La etapa actuală în opinia noastră cele mai stringente probleme sunt:

A. Finanțele publice locale

Legislația în acest domeniu a suferit un șir de modificări, mai mult decât atât – în prezent avem chiar și o lege nouă vizavi de finanțele publice locale, adoptată în 2003. Iar în Codul Fiscal avem un capitol aparte: *Taxele locale*. Cu toate acestea, până în prezent autoritățile publice locale nu dispun de resurse financiare proprii. Ceea ce Codul Fiscal numește taxe locale în realitate sunt niște plăți pentru servicii sau plăți pentru dreptul de a presta servicii publice locale și nu au nimic cu sistemul fiscal din țară. Restul veniturilor în bugetul local (veniturile din impozitele generale de stat și transferurile) sunt formate conform deciziilor consiliilor raionale și actelor normative elaborate de Ministerul Finanțelor. Primăriile nu au nici un cuvânt de spus în procesul elaborării bugetelor locale. Ele practic s-au transformat în niște executori ai deciziilor organelor raionale și republicane. Fără resurse financiare proprii ale primăriilor nu poate fi concepută autonomia locală. Acțiunile prioritare în vederea asigurării autorităților publice locale cu resurse financiare proprii sunt:

1. *Asigurarea primăriilor cu venituri proprii*. Este necesar ca baza fiscală a autorităților publice locale să fie formată din 2 surse sigure de venituri: impozitul pe venit al persoanelor fizice și impozitul pe proprietate.
2. *Asigurarea unei echități sociale și a unui stimulent de dezvoltare*. Este evident că nu toate primăriile au același potențial economic. Din acest motiv, este necesar de calculat anual, care

sunt încasările medii pe cap de locuitor pe țară. Primăriile care au mai mult de media înregistrată vor vărsa în fondul de susține a teritoriului 20% din suma ce depășește media. Primăriile care au mai puțin de media înregistrată vor primi diferența din fondul sus numit. Insuficiența de resurse financiare a fondului de susținere a teritoriului va fi acoperită din bugetul de stat.

3. *Delegarea competențelor în corespundere cu volumul de resurse financiare acordate.* Legea privind administrația publică locală prevede pentru primării o multitudine de competențe care în realitate nu sunt realizate. În prezent, practic nici o primărie din republică nu are prevăzute în bugetele lor articole de cheltuieli pentru asigurarea exercitării propriilor competențe. Este necesar ca aceste competențe, stipulate în legislație, să fie realizabile și să corespundă volumului de resurse financiare disponibile. În prezent veniturile stipulate mai sus constituie circa un miliard de lei pe țară. Deci și competențele trebuie să fie pe potrivă.
4. *Taxele locale.* Este necesar de anulat Titlul VI din Codului Fiscal: *Taxele Locale*. Aplicarea unei sau altei taxe precum și volumul încasării taxelor locale trebuie să fie la discreția totală a consiliilor locale. Legislația doar trebuie să specifice că volumul total al încasărilor din taxele locale nu trebuie să depășească 10% din baza fiscală a comunității date.
5. *Realizarea competențelor.* Cheltuielile legate de activitatea curentă în exercitarea competențelor APL vor fi efectuate din bugetele locale. Investițiile capitale vor fi realizate din bugetele locale și prin intermediul programelor naționale.
6. *Programe naționale.* Pentru asigurarea unor oportunități egale primăriilor, statul va elabora diverse programe naționale menite să asigure buna organizare a treburilor publice la nivel local. Prin programele naționale statul va susține regiunile defavorizate sau anumite grupuri de localități care se confruntă cu probleme similare. În prezent, în calitate de programe naționale prioritare ar trebui să fie: autobusele școlare pentru localitățile rurale mici, renovarea școlilor, renovarea drumurilor locale, asigurarea cu apă a localităților urbane mici etc. În funcție de program și obiectivele urmărite, statul va finanța de la 50% până la 85% din costul total al proiectului. Astfel, programele sociale vor beneficia de o contribuție mai mare din partea statului, iar programele economice, respectiv, mai mică. O condiție obligatorie pentru toate programele trebuie să fie implicarea autorităților publice locale, a comunității și a agenților economici din teritoriu în finanțarea lor.

B. Asigurarea autonomiei în exercitarea competențelor.

În prezent, autoritățile publice locale sunt lipsite de dreptul de a adopta decizii în majoritatea problemelor ce țin de activitatea lor. Administrația comunităților nu are nici dreptul de a-și forma propria structură administrativă, conform necesităților comunității. Este necesar de a implementa un sistem în care autoritățile publice centrale doar urmăresc legalitatea acțiunilor autorităților publice locale, iar oportunitatea deciziilor urmează să țină integral de competența și responsabilitatea autorităților publice locale. În această ordine de idei propunem:

- a. *Organigrama autorităților publice locale.* Primăriile trebuie să fie în drept de a-și forma liber, conform necesităților reale ale comunității, propria organigramă cu determinarea numărului și structurii statelor de personal. Prin lege va fi stipulat doar ca aceste cheltuieli administrative să nu depășească 20% din bugetul local.
- b. *Remunerarea angajaților.* Remunerarea funcționarilor publici din cadrul primăriilor se va face conform deciziilor consiliilor locale. Prin lege va fi stipulat doar ca cheltuielile legate de

remunerarea muncii să nu depășească 70% din totalul cheltuielilor administrative. Salariul primarului nu poate fi mai mic decât 2 salarii medii pe țară. Salariul tuturor funcționarilor publici, în mod obligatoriu, trebuie să fie public, inclusiv mediatizat prin intermediul presei locale.

C. Dezvoltarea economică locală

Economia locală în marea majoritate a comunităților este axată pe activități agricole. Odată cu intensificarea activităților agricole, implementarea tehnologiilor noi, consolidarea terenurilor, are loc o eliberare masivă a forței de muncă din agricultură. Conform estimărilor noastre, sectorul agrar într-o localitate rurală poate asigura maxim 25% din populația satului cu locuri de muncă. Mai mult, din cauza lipsei unui cadru legal adecvat în domeniul relațiilor funciare, cei mai mulți proprietari de terenuri, în special pensionarii, nu-și pot asigura o utilizare eficientă a lor. Soluționarea celor mai stringente probleme economice la nivel local presupune următoarele:

1. *Asigurarea mobilității forței de muncă.* Mobilitatea populației rurale poate fi asigurată prin intermediul programelor naționale, prin care statul va compensa cheltuielile de transport de la locul de reședință la locul de muncă. Sursele respective de finanțe vor fi transferate agenților economici care angajează muncitori din localitățile rurale care vor asigura transportarea lor.
2. *Reglementarea relațiilor funciare.* Poziția de monopol a liderilor locali defavorizează proprietarii de terenuri, care în mare măsură sunt impuși de a încheia contracte de dare în arendă a terenurilor agricole în condiții dezavantajoase. Considerăm că prin lege trebuie să fie stipulat ca atunci când un lider local deține mai mult de 25% din terenurile agricole ale comunității, acesta trebuie să fie obligat să încheie contract colectiv de arendă și nu unul individual, cum se face în prezent. Contractul colectiv se va încheia de către adunarea proprietarilor de teren și va fi contrasemnat de Consiliul Local.
3. *Fondul Național de Susținere a agriculturii.* Sectorul agrar este dezavantajat de mai mulți factori. În primul rând, valoarea adăugată se repartizează neuniform pe parcursul etapelor procesului de producție. Astfel, cea mai mare parte a valorii adăugate este acumulată de către întreprinderile de comerț, urmate de întreprinderile de prelucrare a producției agricole. Drept consecință, agricultorilor le revine cea mai mică cotă din valoarea finală obținută. În al doilea rând, producătorii agricoli sunt nevoiți să procure combustibil în prețul căruia sunt incluse și accizele. Aceasta este o acțiune, a cărei esență economică constă în impozitarea bunurilor de lux. Plata acestor accize nu este justificată din punct de vedere economic. Pentru restabilirea echității este necesar ca accizele colectate de pe urma combustibilul livrat producătorilor agricoli și o parte din impozitul pe venit al persoanelor juridice să fie livrat direct în într-un fond național de susținere a agriculturii, care în asemenea condiții va constitui, conform situației la ziua de azi, peste 500 milioane lei.
4. *Organizarea lucrărilor publice remunerate.* În prezent, comunitățile se confruntă cu o situație paradoxală: pe de o parte localitățile sunt într-o stare deplorabilă și necesită o renovare complexă, pe de altă parte populația din localități nu are locuri de muncă și solicită ajutor de șomaj de la stat. În condițiile când autoritățile publice locale vor dispune de resurse financiare proprii reale, vor fi interesate în efectuarea diverselor lucrări publice. În scopul stimulării acestui proces, statul din Fondul de șomaj va aloca 50% din salariul unui angajat pentru efectuarea lucrărilor publice la nivel local.

D. Consolidarea comunităților și dezvoltarea regională

Olanda timp de 200 de ani consecvent implementează reforma administrativ teritorială, care în mare măsură se axează pe reducerea numărului de comunități din țară cu creșterea concomitentă a

capacității lor de a soluționa problemele de interes local. Noi în 4 ani am reuși să efectuăm 2 reforme administrativ-teritoriale și încă diametral opuse una față de altă. Este evident că o primărie a unei localități cu 450 de locuitori nu poate avea o bază economică care să-i permită o dezvoltare independentă. Pe de altă parte însă, în condițiile unei comune, satele care fac parte din comună deseori sunt dezavantajate față de satul – reședință de comună. Anume de aici a și pornit valul de fărâmițare a colectivităților. Fostele județe de asemenea creau anumite dezavantaje regiunilor din care erau formate, iar potențialul lor socio-economic era departe de a permite soluționarea problemelor regionale.

Considerăm la această etapă drept prioritară consolidarea localităților mici și dezvoltarea regională a republicii. Ținând cont de specificul țării, în republică este oportun de creat cinci regiuni socio-economice: Regiunea de Nord, Regiunea de Centru, Regiunea de Sud, Regiunea de Sud-Est și municipiul Chișinău. Luând seama de ezitățile din ultimii ani, este necesar ca regiunile, cel puțin pe viitorii 10-12 ani să fie formate după principii absolut noi, fără a modifica în mod cardinal sistemul existent. Întru realizarea acestor obiective este necesar de întreprins:

1. *Comasarea comunităților mici.* Este necesar ca procesul de comasare a comunităților să nu se facă de sus în jos, cum a fost până în prezent, fără a ține cont de doleanțele populației din comunitate, însă de jos în sus, la inițiativa comunităților. Statul prin pârghii economice va favoriza acest proces și anume accesul la diverse programe naționale va fi condiționat și de raționamentul economic al proiectelor locale, care, cu siguranță, vor fi mai atractive în condițiile unei comunități mai mari. Drepturile satelor din componența comunei vor fi asigurate de un reprezentant al primăriei comunei, care va fi responsabil de bunul mers al lucrurilor în fiecare sat. Astfel, fiecare comună va avea un consiliu local, un aparat al primăriei și câte un reprezentant al primarului în fiecare sat din comună, cu drepturi și împuterniciri executive la nivel de sat.
2. *Stimularea cooperării regionale.* Există un mare număr de servicii publice care nu este rațional să fie prestate la nivel de stat și totodată datorită potențialului economic redus al raioanelor nu pot fi prestate la nivel de raion. Printre ele putem menționa: întreținerea drumurilor dintre centrele raionale, pregătirea profesională a cadrelor pentru economia locală etc. Acest tip de servicii poate fi cel mai bine organizat la nivel de regiune. În concepția noastră, regiunile nu trebuie să fie o structură administrativă nouă. Ele vor fi formate din structurile existente, iar crearea lor va fi asigurată de raționamentul economic. Bugetul regional va fi format din cotele de participare a raioanelor care formează regiunea. Statul va stimula cooperarea regională prin programele naționale. Astfel, statul va acorda 50% din resursele financiare necesare realizării anumitor activități, în cazul când această activitate va fi finanțată sub formă de cooperare a regiunilor. Activitatea regiunilor va fi organizată astfel:
  - i) **Consiliul Regional.** Consiliul regional va fi format din Președinții consiliilor raionale. Funcția de președinte al consiliului regional prin rotație va fi deținut de fiecare președinte de raion. Ședințele Consiliului Regional vor avea loc în raionul care deține președinția.
  - ii) **Bugetul Regional.** Bugetul regional va fi format prin contribuția fiecărui raion, din bugetele raionale. Stimularea participării va fi asigurată de raționamentul economic: economia de resurse în soluționarea problemelor de interes comun și, după cum am menționat, de programele naționale care vor finanța activitățile de interes regional în condițiile cofinanțării din bugetul regional.
  - iii) **Agenția de Dezvoltare Regională.** În fiecare regiune va exista o Agenție de dezvoltare regională, care va oferi asistență tehnică Consiliului Regional. Activitatea agenției la etapa inițială va fi finanțată din granturi sau/și bugetul de stat, iar ulterior din bugetul regional.

3. *Optimizarea structurii serviciilor desconcentrate.* După reforma administrativ teritorială din 2003, numărul funcționarilor publici în serviciile desconcentrate a crescut nejustificat de mult, cu circa 40%. În cifre absolute – de la 16 mii la peste 22 mii persoane. Aceasta în mare măsură se datorează faptului că a fost nevoie de creat un aparat de conducere cât de cât viabil în fiecare raion. Considerăm că este oportun ca fiecare serviciu desconcentrat să aibă un singur aparat de conducere la nivel regional, iar în fiecare raion să existe reprezentanțe teritoriale, care nemijlocit se vor ocupa cu organizarea serviciului în raion. Ceva similar a existat în structura de conducere a județelor. Prin această procedură va fi posibilă reducerea de până la 15 mii a funcționarilor din serviciile desconcentrate, iar datorită concentrării resurselor la nivel de regiune, va crește capacitatea acestor structuri de prestare a serviciilor.

Toate acțiunile menționate mai sus reprezintă minimul necesar de întreprins în vederea consolidării capacităților puterilor locale de a soluționa problemele de interes local. Doar după aceasta vom avea dreptul moral de a cere de la reprezentanții autorităților publice locale exercitarea promptă și calitativă a competențelor lor.

Capitolul V. Securitatea statului

Integritate, suveranitate, independență

În opinia Mișcării, scopul principal al politicilor de securitate și apărare îl constituie garantarea suveranității, independenței, integrității teritoriale a Republicii Moldova, apărarea regimului constituțional și protecția drepturilor și libertăților cetățenilor Republicii Moldova.

Securitatea națională este înțeleasă ca un sistem de politici și strategii menite să asigure, să garanteze și să apere interesele vitale ale persoanei, societății și statului, precum și valorile sociale în fața amenințărilor din interior și din exterior.

Mișcarea consideră drept priorități ale securității naționale:

Omul și securitatea sa personală: viața particulară și proprietatea privată; cultura, sănătatea, confesiunea liber adoptată, libertatea în alegerea locului de trai și a profesiei, libertatea de deplasare.

Societatea: libertatea întrunirilor, libertatea cuvântului, libertatea de organizare și activitate a organizațiilor obștești și a partidelor, imunitatea împotriva corupției, apărarea moralei publice, ordinea publică, apărarea valorilor culturale, protecția mediului.

Întreprinderile: apărarea proprietății private și corporative, protecția tainei comerciale; apărarea intereselor întreprinderilor moldovenești pe piețele internaționale.

Statul: securitatea granițelor și a teritoriului, securitatea militară, securitatea ecologică, securitatea în fața terorismului, securitatea spațiului informațional și securitatea economică a statului, inclusiv securitatea energetică.

Reglementările în domeniul securității și apărării sunt aplicate de către Ministerul Apărării Naționale, Ministerul Afacerilor Interne și Serviciul de Informații și Securitate. Pentru acest motiv, Mișcarea va pleda pentru reformarea și modernizarea instituțiilor din domeniul securității și apărării.

Armata Națională va fi constituită din corpuri armate reduse ca număr caracterizate prin mobilitate înaltă și formate din soldați și ofițeri angajați în bază de contract. Armata Națională va dispune de corpuri armate formate din soldații înrolați pentru un termen de șase luni în scopul educației patriotice și militare elementare a tinerilor care au împlinit vârsta de 18 ani.

Statul va garanta transparența și controlul democratic asupra activităților instituțiilor de apărare și securitate prin creșterea rolului opiniei publice.

Corupția și crima organizată reprezintă o amenințare pentru securitatea națională a Republicii Moldova și instituțiile de securitate vor acționa în sensul reducerii acestor fenomene până la nivelul ce nu aduce atingere intereselor generale ale societății.

Reintegrarea teritorială a Republicii Moldova

Mișcarea pledează pentru integritatea teritorială și inviolabilitatea granițelor statului. Suntem adepții convinși ai aplanării pe cale pașnică, cât mai grabnice și echitabile a diferendului transnistrean.

Conflictul din estul teritoriului Republicii Moldova constituie o amenințare pentru securitatea statului și soluționarea durabilă a acestuia este inerentă dezvoltării democratice în condiții de pace.

Mișcarea optează pentru reintegrarea teritorială a Republicii Moldova prin:

- retragerea trupelor militare ruse din estul teritoriului Republicii Moldova;
- aplicarea planului „3D” (Demilitarizare, Decriminalizare, Democratizare) pentru reglementarea diferendului;
- implicarea directă a Uniunii Europene, a Satelor Unite ale Americii și a României în reglementarea conflictului;

Mișcarea propune societății propriul program de unificare a țării, incluzând patru etape de bază, care pot fi realizate în patru ani:

- Elaborarea programului economic de dezvoltare a Republicii Moldova, care va include reintegrarea economică, crearea spațiului economic și financiar unic;
- Reintegrarea spiritual-culturală, crearea spațiului unic educațional, cultural și informațional;
- Reintegrarea juridică, crearea bazei legislative comune și armonizarea sistemelor de drept;
- Reintegrarea politică, apropierea elitelor politice, unirea partidelor politice și formarea unui sistem electoral unic.

Capitolul VI. Dezvoltarea economică

Nivel de viață decent într-un stat european

Mișcarea își exprimă convingerea că statul bunăstării este statul care apără dreptul cetățenilor de a beneficia de o retribuție adecvată pentru eforturile depuse și dreptul de a dispune în mod liber de rezultatele activităților pe care le desfășoară.

Mișcarea consideră că baza creșterii bunăstării o constituie dezvoltarea economiei și de aceea statul trebuie să susțină eforturile de refacere a economiei naționale. Aceasta trebuie să se bazeze cu precădere pe propriile resurse, folosirea tehnologiilor avansate, orientate spre mărfurile a căror producere cere aplicarea tehnologiilor cu un conținut intelectual sporit.

Agenda priorităților trebuie să cuprindă sprijinirea producătorilor autohtoni în vederea creșterii exporturilor de mărfuri moldovenești, consolidarea sectorului privat, stimularea dezvoltării business-ului mic și mijlociu, crearea unui climat favorabil pentru atragerea investițiilor străine. Mișcarea își subordonează întregul program de activitate scopului de relansare economică a țării și creșterii nivelului de bunăstare a cetățenilor.

După obținerea independenței Republica Moldova a pornit pe calea îmbrățișată de majoritatea țărilor din spațiul est-european care și-au propus trecerea de la sistemul economic socialist, bazat pe economia planificată, la sistemul economic capitalist, bazat pe piața liberă. Însă aplicarea inadecvată de către fosta nomenclatură sovieto-comunistă a reformelor prin soluții improvizate, viciate de interesele private ale funcționarilor publici de rang înalt, au determinat evoluția Republicii Moldova spre un capitalism sălbatic bazat pe corupție, în care majoritatea cetățenilor nu doresc să se regăsească. Pierderile irecuperabile cauzate de greșelile comise au făcut ca ideea de capitalism civilizată să rămână încă un deziderat îndepărtat.

Obiectivele socio-politice ale programului economic al Mișcării sunt:

- creșterea semnificativă a nivelului de trai al cetățenilor, ameliorarea condițiilor lor de viață, îmbunătățirea calității vieții;
- creșterea numerică și întărirea păturii mijlocii;
- reducerea sărăciei, a emigrării, creșterea șanselor de prosperare.

Pentru aceasta este nevoie de o economie de piață funcțională, în dezvoltare sustenabilă, care este totodată și premisa fundamentală a democrației.

În domeniul economic Mișcarea se călăuzește de următoarele principii de bază:

- diminuarea în continuare a rolului asumat de stat (la nivel central și local) în economie;
- combaterea economiei subterane și a economiei gri;
- crearea unui mediu de afaceri stimulator al inițiativei întreprinzătorilor;
- asigurarea egalității de șanse pentru întreprinzătorii noștri în vederea participării la restructurarea vieții economice, precum și la activitatea economică pe plan local sau central, pe baza principiului competenței;
- un sistem transparent de distribuire a fondurilor de dezvoltare economică pe bază de proiecte;
- o politică bugetară care să ofere un sprijin efectiv comunităților minoritare și administrațiilor locale;
- o politică economică ce ține cont de limitele sensibilității și suportabilității sociale.

Obiectivele politicii economice

- creștere economică bazată pe performanță, ce condiționează îmbunătățirea nivelului de trai, sesizabilă la nivelul întregii societăți, respectiv creșterea veniturilor reale;
- creșterea gradului de utilizare a forței de muncă, crearea de noi locuri de muncă;
- alinierea economiei țării noastre la cerințele U.E., diminuarea diferențelor în nivelul de dezvoltare dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană, utilizarea mai eficientă a fondurilor comunitare;
- un accent deosebit pe sprijinirea programelor de dezvoltare ce țin seama de specificul unor zone din țară;
- elaborarea și realizarea unor programe de dezvoltare ce țin cont de specificul zonal, programe a căror menire este stimularea investițiilor, crearea de noi locuri de muncă și introducerea tehnologiilor moderne în ramurile industriale tradiționale;
- ameliorarea condițiilor de viață ale celor ce trăiesc la țară;
- scăderea sub 5% a inflației în vederea asigurării previzibilității și planificării economice, precum și pentru păstrarea valorii investite;
- restructurarea agriculturii, a sectorului agrar în așa fel, încât să faciliteze apariția unei societăți rurale capabile de autoperfecționare și autoconservare;

- încheierea reglementării relațiilor de proprietate;
- formarea unui mediu economic propice, previzibil, stimulator al inițiativei întreprinzătorilor, sprijinirea eficientă a întreprinderilor mici și mijlocii, consolidarea competitivității păturii întreprinzătorilor autohtoni;
- sprijinirea din bugetul de stat a comunităților naționale prin organizațiile lor legitime;
- încurajarea modernizării, creșterea semnificativă a ratei investițiilor, accelerarea în primul rând a dezvoltării infrastructurii.

În domeniul politicii fiscale

Mișcarea va milita pentru substituirea actualului sistem fiscal împovărător cu unul relaxant și transparent, simplificarea sistemului de impozitare, reducerea impozitelor pe salarii și profit în baza unui sistem diferențiat în vederea încurajării investițiilor și creșterii consumului de bunuri în beneficiul categoriilor de populație cu venituri mici, tinerilor și familiilor numeroase. Va fi introdus un impozit unic pe toate categoriile de venituri ale persoanelor fizice. Va fi revizuit și sistemul de impozitare a investițiilor în cultură, învățământ, știință, sănătate și sport pentru încurajarea implicării oamenilor de afaceri în susținerea domeniilor menționate.

Mișcarea va sprijini acordarea de reduceri fiscale agenților economici pentru profitul reinvestit în re tehnologizarea întreprinderilor și pentru crearea de locuri de muncă, iar povara fiscală va fi transferată din sfera de producție în sfera consumului de bunuri de lux. Statul va practica scutirile de taxe vamale și taxa pe valoarea adăugată pentru importul de echipamente și tehnologii performante de către întreprinderile care produc mărfuri pentru export. Statul va promova o politică comercială activă, de intensificare a schimburilor de mărfuri și servicii cu parteneri la nivel internațional și în mod special cu parteneri din cadrul Uniunii Europene, din România, Ucraina și statele din spațiul CSI.

Mișcarea optează pentru consolidarea sistemului bancar și financiar, pentru dezvoltarea pieței de capital prin crearea pieței financiare libere și încurajarea instituțiilor financiar-bancare private, pentru întărirea disciplinei financiare în economia reală, dezvoltarea bursei de valori și a bursei de mărfuri, pentru punerea în circulație activă a valutei naționale, echilibrarea cursului de schimb și asigurarea convertibilității ei. Toate acestea vor conferi funcționalitate economiei de piață, vor permite crearea unui buget echilibrat și vor facilita înfăptuirea unei politici de creditare îndreptate spre reformarea, restructurarea și relansarea economiei naționale.

Politica bugetară a statului va fi orientată spre controlul inflației. Stabilizarea monedei naționale, a cursului valutar și a prețurilor sunt condiții esențiale pentru creșterea puterii de cumpărare și a veniturilor populației. Deficitul bugetar trebuie menținut în limitele ce nu dăunează creșterii economice durabile. Vor fi perfecționate mecanismele de control asupra gestionării banilor publici.

Mișcarea consideră că pentru atingerea unui nivel înalt de bunăstare Republica Moldova nu se poate dispensa de asistența financiară din partea organizațiilor financiare internaționale, fie prin granturi și investiții, fie prin acordarea creditelor preferențiale. Dezvoltarea continuă și productivă a raporturilor cu Fondul Monetar Internațional și cu Banca Mondială este un proces fără de care sunt de neconceput democratizarea și revigorarea economiei în Republica Moldova. Statul va încuraja atragerea capitalului străin în Republica Moldova în domeniul producției de mărfuri și în sfera prestărilor de servicii în vederea reducerii șomajului și creșterii performanței economice. Vor fi adoptate măsuri ce urmăresc să amelioreze climatul investițional, să asigure stabilitatea legislației fiscale, legislației cu privire la licențiere, legislației antimonopol, să elimine blocajele birocratice și să sporească garanțiile pentru investitori împotriva riscurilor politice.

Un domeniu de importanță strategică majoră pentru Republica Moldova este cel energetic. Vulnerabilitatea statului sub acest aspect cauzează cedări și concesiuni neechitabile de ordin politic.

Asigurarea energetică este unul din factorii principali ai independenței economice și politice a unui stat, de aceea, în opinia Mișcării, Republica Moldova trebuie să dispună de acces la surse energetice de alternativă celor tradiționale. În domeniul energiei, Mișcarea va promova strategia bazată pe asigurarea securității energetice, diversificarea surselor de aprovizionare cu combustibil și energie, dezvoltarea capacităților proprii de producere a energiei.

Pe lângă necesitatea modernizării și dezvoltării propriei baze energetice, Republica Moldova trebuie să se orienteze spre un câmp de resurse energetice de perspectivă. În baza studierii pieței energetice și de carburanți din Europa și spațiul CSI, ținând cont de evoluția acestora în următorii 15-20 de ani și examinând starea actuală și de perspectivă a potențialului energetic, partea lui tehnică și posibilitățile schimbării structurale, Mișcarea are convingerea că cea mai garantată, mai stabilă și de încredere abordare a problemei este integrarea sistemului energetic al Republicii Moldova în Sistemul European, care este stabil, într-un progres constant, de încredere și rațional din punct de vedere economic. Această integrare trebuie realizată cu ajutorul sistemului energetic românesc care deja este într-o fază de conectare la sistemul unic european.

Strategia economică

În strategia de dezvoltare economică a Republicii Moldova un accent mai mare trebuie să se pună pe eforturile vizând dezvoltarea turismului și serviciilor. Aceasta se poate obține prin dezvoltarea resurselor umane, promovarea inovațiilor, precum și prin investiții în producția de înaltă tehnologie. Trebuie să stimulăm formarea unei pătri de întreprinzători autohtoni eficienți, factor important în economia europeană, respectiv mondială.

Programele și măsurile pe care și le propune spre realizare Mișcarea în sfera activității economice au un singur scop – depășirea crizei în care se află Republica Moldova, asigurarea dezvoltării ascendente a țării și crearea premiselor pentru ridicarea nivelului de viață a tuturor cetățenilor și a fiecărui om în parte. Republica Moldova trebuie să devină un stat cu adevărat european, cu oameni bogați și cu o economie prosperă și durabilă.

Agricultura și Industria: reperele economice ale statului

Mișcarea considera ca agricultura din Republica Moldova se află într-un moment de răscruce: nu putem continua ca până acum. Situația actuală ne deschide atât opțiuni de tip “dezvoltare agrară” – spre care alunecăm în mod spontan, dar despre care știm ca reprezintă o cale înfundată, așa cum o demonstrează experiența țărilor dezvoltate din vestul Europei – cât și opțiuni de tip “dezvoltare rurală” – spre care ar trebui să mergem.

Reforma din agricultură care a fost inițiată în Republica Moldova la începutul deceniului nouă al secolului trecut a dus, prin felul defectuos în care a fost desfășurată, la fărâmițarea proprietății, la un impas structural al gospodăriei agricole, la disperarea proprietarilor de pământ și a agricultorilor. Politica agrară a fost și este una iresponsabilă, în primul rând prin indiferența care s-a manifestat față de soarta producătorilor, ruina infrastructurii rurale, prin politica vamală dusă în detrimentul producătorului local, prin refuzul demnitarilor de a-și asuma grija pentru asigurarea agricultorilor autohtoni cu piețe de desfacere.

Opțiunea Mișcării este, în mod decis, pentru modelul dezvoltării rurale, care privilegiază următoarele direcții:

- agricultura eficientă, axată pe noile cereri ale pieții, care nu se mai regăsesc în abundență și calitate joasă, ci în exigențele sporite ale consumatorilor și orientarea lor spre produse de calitate, a căror origine și proveniență să fie garantate;

- dezvoltarea unei agriculturi ecologice, cu mențiunea ca aceasta nu este o agricultură realizată cu mijloacele de altă dată, ci o agricultură sănătoasă, dezvoltată prin investiții în tehnologii noi sau biologice și prin încurajarea metodelor extensive;
- comercializarea la prețuri competitive a produselor de calitate, realizate prin metode respectuoase față de mediu; orice inovație în acest domeniu trebuie încurajată, inclusiv printr-un tratament fiscal adecvat;
- promovarea cercetării în favoarea produselor ecologice și a alimentelor de înaltă calitate;
- promovarea respectului față de animale; aceasta nu este doar un imperativ etic, ci și o garanție a calității produselor animaliere și a competitivității lor.

Odată cu apariția sectoarelor competitive și cu adoptarea sistemului și mecanismelor de reglementare ale U.E., în etapa următoare numărul celor ocupați în agricultură se va reduce vertiginos. Pentru a asigura un nivel de trai acceptabil populației din mediul rural este necesară elaborarea unei strategii agrare științific fundamentate, durabile, independente de diversele orientări politice. Scopul acestei strategii este de a face agricultura previzibilă și rentabilă, precum și de a spori puterea satului de păstrare a populației rurale. Pentru aceasta sunt necesare:

- încadrarea treptată a agriculturii într-un program complex de dezvoltare rurală în care obiectivele legate de producție se completează cu realizarea sarcinilor ținând de protecția mediului, de apărarea și cultivarea valorilor ecologice ale naturii, în așa fel încât noile sarcini să însemne și noi surse de venit;
- pe baza prevederilor politicii agrare a U.E., elaborarea unui sistem de subvenționare diferențiat, aplicabil în Republica Moldova;
- susținerea producătorilor agricoli prin diverse forme de creditare pe termen scurt cu dobânzi scăzute și pe termen lung pentru achiziționarea de utilaje și mașini agricole;
- introducerea unui sistem de subvenționare mai simplu, mai transparent, bazat pe concursuri corecte și transparente de finanțare, în așa fel încât organizațiilor civile să le fie asigurate consultațiile și referatele legate de subvenționări;
- asigurarea transparenței și monitorizării subvenționării din buget (conform prevederilor U.E. și W.T.O.);
- refacerea infrastructurii și dezvoltarea serviciilor publice vitale pentru comunitățile rurale, inclusiv drumuri, aprovizionare cu bunuri, poștă, dispensare, școli, biblioteci satești, cămine culturale, alimentare cu apă, conectarea la rețeaua de gaze, extinderea rețelei telefonice, căi de acces și sisteme de comunicare operativă, prestări servicii, instituții de cultură și cult etc.;
- adoptarea unei legi a gospodăriilor familiale, alături de sistemul de subvenționare prioritară a gospodăriilor familiale, prin care încetează și caracterul discriminator al subvenționării produselor în funcție de structura întreprinderii;
- înnoirea radicală a sistemului instituțional caduc de conducere a agriculturii, înființarea instituției intendentului, a administratorului satului;
- introducerea unui sistem nou de reglementare a pieței care creează siguranța desfacerii și a veniturilor în cazul produselor agricole esențiale; introducerea sistemului de achiziții intervenționale bazat pe normele europene;
- servicii pentru desfacerea producției, asigurarea cu material semincer, cu materiale biologice pentru crescătorii de animale prin firmele și instituțiile de cercetări specializate;
- aplicarea unor norme și restricții privind cumpărarea de terenuri care s-au dovedit viabile în țări membre ale U.E.; dintre acestea cele mai importante sunt: domiciliul local, desfășurarea de activitate agricolă, calificarea profesională și obligația de a ține seama de interesele locale;
- garantarea dreptului de proprietate, protecția unității proprietății, stabilirea condițiilor privind comasările, schimbul de terenuri, cumpărarea pământului, arendarea terenurilor agricole, stabilirea structurii raționale a fermei;
- în domeniul finanțării agriculturii sunt indispensabile dezvoltarea tehnicii de creditare a sistemului bancar autohton, modernizarea sistemului de finanțare a agriculturii, lărgirea

formelor de creditare, simplificarea procedurilor birocratice, constituirea unui fond de garantare din bugetul de stat în finanțarea agriculturii;

- urgentarea adoptării legii generale a cooperăției și asociațiilor agricole;
- crearea unui sistem de atenuare a daunelor cauzate de catastrofe, asigurarea anuală a surselor bugetare necesare pentru aceasta prin completarea acestui fond distinct de catastrofe;
- sprijinirea înființării cooperativelor de achiziții și desfacere în vederea valorificării mai sigure a produselor;
- încheierea aplicării legii fondului funciar;
- reforma registrului cadastral, indispensabil pentru vânzarea/cumpărarea pământului, evidența pământurilor conform parametrilor de calitate, stabilirea prețului pe piață al pământului, precum și pentru sprijinirea direcționată a producției agricole;
- demararea construirii sistemului de securitate a produselor alimentare pe întreaga filieră de la terenurile de producție la consumator;
- crearea unui sistem de asistență socială pentru micii producători care au nevoie de ajutor în măsură să le asigure atât asistență medicală cât și o pensie de nivel de bază;
- facilități pentru atragerea și stabilizarea intelectualilor la sate (cadre didactice, cadre medicale, specialiști agricoli etc.);
- crearea condițiilor pentru obținerea de venituri suplimentare (producție ecologică, agroturism, etc.), sprijinirea cultivării meseriilor producătoare de valori de artă populară (țesutul, sculptatul în lemn, crearea obiectelor din lozie, etc.), a industriei manufacturiere;
- crearea rețelei de piețe angro regionale de comercializare a producției agricole, cu atragerea atât a investițiilor particulare, cât și a investițiilor de stat, pentru construcția infrastructurii respective;
- finalizarea reglementării raporturilor de proprietate în domeniul forestier;
- crearea unui sistem de subvenționare menit să asigure împădurirea terenurilor agricole erodate și refacerea terenurilor forestiere exploatate, precum și crearea de luminișuri, de perdele de protecție împotriva eroziunii vântului, de fâșii de protecție împotriva incendiilor, de locuri de aprovizionare cu apă, construirea de drumuri forestiere.

Scopul politicii de dezvoltare rurală a Mișcării este îmbunătățirea calității vieții populației rurale, protecția mediului, păstrarea ambientului natural și cultural, dezvoltarea durabilă a zonelor rurale conform condițiilor și particularităților zonei, precum și a Cartei Europene a Zonelor Rurale. Pentru aceasta este nevoie de:

- crearea de centre de dezvoltare rurală ca mijloc eficient de dezvoltare rurală și a teritoriului. Obiectivul centrelor de dezvoltare rurală este încurajarea activității de cooperare a instituțiilor, asociațiilor și organizațiilor din teritoriu, elaborarea bazei tehnice a planurilor și programelor de dezvoltare rurală, realizarea și cultivarea eficientă a consilierii în domeniul dezvoltării rurale, urmărirea și redactarea proiectelor care permit accesul la fondurile de dezvoltare rurală, găsirea altor mijloace de finanțare;
- înființarea unui grup de lucru profilat pe probleme de politică agrară și dezvoltare rurală care, în colaborare cu alte organizații civile care activează pe tărâm agricol, elaborează strategia în domeniul agriculturii și dezvoltării rurale, respectiv asigură documentația de specialitate pentru pregătirea deciziilor.

Dezvoltarea economică durabilă a statului presupune dezvoltarea în ritm accelerat a industriei. Guvernării de până acum au admis ruinarea industriei naționale, condiționând, cu sau fără știință, falimentarea definitivă a statului. În felul acesta, economiei naționale i-au fost aduse prejudicii enorme.

Astăzi, în mare măsură trebuie de început de la cota zero. Este decisiv în acest sens de a orienta industria spre sectoarele de vârf, profitabile și competitive. Industrializarea bazată pe legile

economiei de piață de care avem nevoie, trebuie direcționată în așa fel, încât uzinele ce vor fi construite sau relansate să se bazeze pe materia primă locală, și energia (carburanții) de import, dar numai la profilurile ce necesită cât mai puține cheltuieli materiale la o unitate de produs. O atenție deosebită se va acorda industriei legate de prelucrarea producției agricole. Numai astfel vom putea obține industrializarea exportului produselor agro-alimentare și vom acumula mijloace suficiente pentru refacerea agriculturii în ansamblu. Un rol deosebit în acest sens revine dezvoltării infrastructurii rurale, astfel ca industria prelucrătoare să fie cât mai aproape de producătorii agricoli autohtoni.

Acestea sunt principiile de bază ale industrializării de care avem nevoie, dezvoltarea industriei având drept obiectiv și crearea de noi locuri de muncă. Cât privește modalitatea organizatorică de industrializare contemporană a republicii, Mișcarea pledează pentru următoarele măsuri:

- reformarea, modernizarea și relansarea spațiilor de producție existente, aflate în staționare și falimentare;
- programe de investiții de interes general în ramurile-cheie, în primul rând de stimulare a dezvoltării microelectronicii, sporirea volumului producției de mașini-unelte, utilaje și echipamente pentru agricultură și industria alimentară;
- strategii eficiente de penetrare pe piețele mondiale de materie primă și de producție finită pentru produsele industriei naționale;
- crearea filialelor, secțiilor și a halelor de producție ale uzinelor din occident;
- crearea filialelor, secțiilor și a halelor de producție ale întreprinderilor profitabile locale în comune și centre raionale;
- crearea condițiilor favorabile de deschidere și organizare de noi întreprinderi de către firmele străine;
- aplicarea unor tehnologii care asigură protecția muncii în industrie la nivelul exigențelor mondiale.

În opinia noastră, de o abordare calitativ nouă trebuie să se bucure chestiunea ce ține de dezvoltarea turismului. Republica Moldova dispune de un potențial turistic valoros care este slab valorificat. Aceasta e cauzată de lipsa unei infrastructuri respective (drumuri, spațiu amenajat pentru cazare, deservire), situația economică precară, lipsa securității energetice etc. Pe parcursul ultimilor zece ani au scăzut brusc indicatorii dezvoltării turismului, iar la ora actuală sfera turismului ca ramură a economiei naționale este foarte slab dezvoltată. Dacă în unele țări dezvoltate din lume ponderea turismului în venitul național constituie o valoare de cca 5-25%, în Republica Moldova acest indicator constituie mai puțin de 1%.

Pentru a dezvolta ramura dată sunt necesare investiții substanțiale, precum și realizarea următoarelor măsuri:

- crearea unui departament specializat destinat dezvoltării turismului, și îndeosebi a celui rural;
- elaborarea programelor de formare și dezvoltare rapidă a infrastructurii turistice (cazare, alimentare, odihnă și agrement);
- valorificarea zonelor existente, mărirea accesibilității și creșterea competitivității tuturor zonelor turistice, protejarea prin lege a patrimoniului turistic, susținerea prin legi și investiții a agroturismului, pregătirea de cadre în domeniul turismului;
- construcția unei rețele de hoteluri mici și mijlocii, moteluri și alte unități de cazare în zonele turistice prioritare;
- elaborarea și realizarea programelor de dezvoltare a turismului rural cu scopul de odihnă, de familiarizare cu modul de trai, cu obiceiurile și cu tradițiile populației autohtone din diferite regiuni ale republicii.

Suntem convinși că doar protejând și investind sistematic în principalele domenii ale economiei statului: agricultura, industria, turismul, e posibilă ieșirea treptată, dar sigură din marea depresie în care se află Republica Moldova. Această politică economică este prioritară pentru noi.

Capitolul VII. Politicile sociale

Asistență pentru categoriile social vulnerabile

În abordarea politicii sociale a statului Mișcarea pornește de la constatarea că nivelul de viață al cetățenilor este disproporționat de scăzut față de potențialul economic al Republicii Moldova. Situația creată își are originea în sistemul de relații economice și sociale instalat în Republica Moldova care contribuie la formarea a două clase distincte, constituite din categoria oamenilor înstăriți, ale căror venituri sunt excesiv de mari față de efortul depus pentru obținerea lor, și categoria compusă din persoanele care nu sunt remunerate în mod adecvat pentru munca lor. Acest sistem încurajează orientarea primei categorii spre consumul de bunuri și servicii care nu au acoperire și justificare în standardele de solidaritate socială și în normele morale și defavorizează categoria săracilor ale căror venituri nu acoperă cheltuielile pentru bunurile și serviciile indispensabile unui trai decent.

Cauzele acestei situații sunt calitatea managementului în afaceri, corupția, evaziunea fiscală și legislația economică care încurajează consumul în detrimentul investițiilor. Lipsa performanței economice reprezintă originea principală a ratei înalte a șomajului și exodul cetățenilor Republicii Moldova peste hotarele țării în căutarea unui loc de muncă. Mișcarea va lupta împotriva corupției în scopul creșterii disciplinei fiscale, a eliminării evaziunii fiscale și creșterii veniturilor în bugetul de stat și bugetul asigurărilor sociale pentru aplicarea programelor sociale.

Mișcarea propune un ansamblu de politici ce au ca fundament strategii sectoriale ce vizează: sistemul asigurărilor sociale, asistența socială, educația, sănătatea, veniturile, locuințele, fiscalitatea, susținerea grupurilor sociale cu un risc ridicat de sărăcire. Mișcarea promovează o politică activă de combatere a sărăciei care va avea drept axă centrală relansarea economiei, demararea unui proces de dezvoltare durabilă, în condiții de profit și generator de locuri de muncă.

Protecția socială reală se va manifesta prin acces la învățământ, sănătate, locuințe sociale pentru tineri, fără a neglija generația părinților și bunicilor noștri! Sprijinul social pentru categoriile sociale defavorizate va fi realizat prin redistribuirea veniturilor societății prin intermediul mecanismelor statului și ale societății civile. Protecția sau securitatea socială a acelor segmente ale populației, care, dintr-un motiv sau altul, sunt în dificultate reprezintă motivația strategiei economice pe care o propunem, și nu un simplu adaos al acesteia.

Îmbunătățirea condițiilor de viață ale persoanelor de vârstă a treia, a căror unică sursă de existență este pensia, prin promovarea unor măsuri complexe de protecție a acestei categorii sociale! Mișcarea va elabora programe sociale care să rezolve nu numai problemele financiare ale pensionarilor, ci și pe cele care vizează reintegrarea socială și redarea demnității umane.

Pentru redresarea situației în domeniul politicilor sociale, Mișcarea propune următoarele:

- asigurarea unei armonizări între standardele și practicile în domeniul social din republică cu standardele și practicile Uniunii Europene;
- reorientarea cheltuielilor publice în vederea reducerii substanțiale a sărăciei în rândurile copiilor și majorării ratei de școlarizare primară;
- dezvoltarea măsurilor de protecție a drepturilor copiilor bazate pe principiul comunității, în special în localitățile rurale;

- raționalizarea beneficiilor pentru copii și sporirea eficacității asistenței pentru familiile nevoiașe;
- eliminarea factorilor ce limitează accesul la învățământ pentru copiii din familiile nevoiașe și îmbunătățirea accesului acestora la învățământul primar și secundar, în special în localitățile rurale;
- introducerea schemelor private de pensionare;
- revenirea la calcularea valorii coșului minim de consum drept indice principal al capacității de cumpărare și a nivelului de trai al populației;
- majorarea pensiilor reieșind din coșul minim de consum și minimul de existență;
- dezvoltarea programului antișomaj în scopul stabilirii numărului real al șomerilor pentru angajarea în câmpul muncii și reprofilării lor spre profesiile cerute de conjunctura economică;
- eliberarea de impozitul pe venit a cetățenilor cu un venit mai mic decât coșul minim de consum și reducerea impozitelor pe venit al cetățenilor, realizând astfel garanția constituțională a unei vieți decente;
- crearea condițiilor pentru angajarea tineretului în câmpul muncii, inclusiv prin acordarea înlesnirilor fiscale substanțiale agenților economici ce oferă locuri de munca tinerilor specialiști;
- utilizarea mecanismelor financiare bazate pe principiile economiei de piață (de exemplu, asociații de economii și împrumut) în sfera construcției spațiului locativ, care ar permite construcția apartamentelor, în deosebi pentru tineret, cu termen lung de achitare (15-20 ani), crearea locurilor de muncă în construcții și industria materialelor de construcții;
- restituirea depozitelor populației din Banca de Economii prin utilizarea combinată a resurselor bugetare, a emiterii hârtiilor de valoare și a repartizării spațiului locativ din casele construite de stat, dar nefinisate din cauza lipsei alocațiilor bugetare.

Pledăm pentru un sistem de finanțare normativă a serviciilor sociale și stabilirea unui nivel regional de subzistență; pentru creșterea veniturilor și a puterii de cumpărare a cetățenilor și diminuarea cotelor de impozitare pentru persoanele cu salarii mici și medii; pentru noi locuri de munca și o societate a egalității șanselor pentru toți! Doar împreună vom găsi soluții la problemele cu care se confruntă tineretul pe piața forței de muncă și în ceea ce privește accesul la locuințe.

Familia: temelia unei societăți stabile

Perioada de criză în care s-a împotmolit Republica Moldova și modul în care a decurs și continuă să evolueze tranziția a lovit violent în instituția familiei. Numărul cazurilor de divorț, de abandonare a copiilor, de violență domestică, de comportament amoral a atins cifre mai mult decât alarmante și a zguduit însăși temelia societății în întregime. Dacă lucrurile vor continua, în scurt timp Republica Moldova riscă să îndure consecințele unei adânci crize demografice și de moralitate. Crește o armată întreagă de copii care n-au cunoscut beneficiile vieții în căminul familial, n-au primit o educație corectă și armonioasă de la părinți, n-au simțit ocrotire și bunăvoință în adresa lor. Dacă lucrurile vor continua astfel, viitorul pentru societatea noastră va avea parte de un viitor dramatic.

Mișcarea conștientizează pe deplin gravitatea problemei: actualmente în Republica Moldova nu există o politică clară privind protecția familiei, iar măsurile de protecție a mamei și a copilului sunt vădit insuficiente. Pentru soluționarea acestei probleme, mai întâi de toate, e nevoie de asigurat egalitatea reală în drepturi a bărbaților și femeilor în toate domeniile vieții economice, sociale și obștești. Avansarea profesională lentă a femeilor, nivelul scăzut de venituri, nivelul înalt de șomaj în rândul femeilor acționează negativ asupra bunăstării familiilor și societății în ansamblu.

Se cere înfăptuirea unor măsuri operative și drastice menite să consolideze temelia societății – familia:

- extinderea ajutorului financiar, acordat familiei, prin mărirea decontărilor fiscale din baza impozitului pe venit până la mărimea minimului de subzistență a copilului din categoria respectivă și majorarea cuantumului indemnizației unice la nașterea copilului;
- sprijinirea familiilor tinere în edificarea unui cămin prin crearea unui fond de garantare a creditelor pentru tinerele familii în vederea construcției/ procurării locuințelor, inclusiv prin sistemul ipotecar;
- efectuarea expertizei obștești obligatorii a proiectelor de lege în ceea ce privește respectarea egalității în drepturi a genurilor;
- asigurarea unui control strict asupra asigurării remunerării egale pentru muncă egală a bărbaților și femeilor de către toți agenții economici, indiferent de forma de proprietate;
- lărgirea rețelei de grădinițe cu grupe mici de copii și case de copii de tip familial, majorarea reținerilor fiscale pentru persoane fizice și juridice care acordă ajutor financiar instituțiilor pentru copii;
- implementarea unui sistem de sprijinire a copiilor din familiile monoparentale;
- extinderea până la un an a concediului cu plată pentru nașterea copilului și majorarea indemnizației lunare pentru creșterea lor pe parcursul a doi ani;
- dezvoltarea serviciilor de consiliere având drept scop pregătirea tinerilor pentru căsnicie, ajutorarea în soluționarea conflictelor și în prevenirea divorțurilor.

O atenție deosebită urmează a fi acordată copiilor orfani, invalizilor și copiilor din familii cu carențe în educație. În opinia Mișcării, statul este dator să intervină activ pentru asigurarea unei protecții adecvate familiei, mamei și copilului, pentru limitarea situațiilor de abandon familial, pentru combaterea violenței în familie și a vagabondajului.

Capitolul VIII. Ocrotirea sănătății

Acces și calitate pentru toți

Mișcarea consideră că ocrotirea sănătății cetățenilor reprezintă o problemă de interes public general. Constatăm că declinul economic a provocat extinderea bolilor sociale provocate de sărăcia populației și creșterea ratei mortalității. În prezent sistemul sănătății publice nu este capabil să răspundă problemelor apărute odată cu lărgirea segmentelor afectate de bolile provocate de calitatea scăzută a mediului, de lipsa alimentației suficiente, a condițiilor elementare de viață și de modul de viață amoral.

Considerăm că sistemul asigurărilor în medicină este cel mai potrivit pentru Republica Moldova, însă acesta nu este aplicat în modul adecvat situației din țara noastră. Mișcarea optează pentru implementarea sistemului asigurărilor în medicină în maniera care ar crește nivelul calității serviciilor medicale și accesul tuturor cetățenilor la asistență medicală. În acest sens pledăm pentru autonomia Casei Naționale de Asigurări în Medicină și controlul public asupra modului în care aceasta gestionează resursele financiare.

Mișcarea va stimula dezvoltarea asistenței medicale primare și preventive, descentralizarea și liberalizarea asistenței medicale. Sistemul de asigurări în medicină va fi perfecționat în vederea garantării asistenței medicale gratuite pentru categoriile de persoane cu venituri mici și va fi complementat cu dezvoltarea asistenței medicale private.

Mișcarea va adopta următoarele măsuri destinate revigorării sistemului sănătății publice:

- continuarea armonizării legislației în domeniu, crearea unui cadru legislativ transparent (abrogarea normelor de drept contradictorii), elaborarea unei legi moderne a sănătății publice care să reflecte condițiile actuale;
- eficientizarea sistemului de asigurări în medicină;

- regândirea programelor naționale de sănătate, în conformitate cu cerințele sanitare ale societății de azi;
- elaborarea unor programe naționale de promovare a modului de viață sănătos și de răspândire a informațiilor legate de sănătate;
- descentralizarea și privatizarea sistemului sanitar, reglementarea relațiilor de proprietate, punerea efectivă în posesie a administrațiilor locale, creând cadrul financiar corespunzător pentru funcționarea instituțiilor sanitare;
- formarea pieței serviciilor medicale în care vor funcționa atât operatori publici, cât și cei privați în vederea creșterii concurenței și calității asistenței acordate;
- creșterea cheltuielilor de la buget pentru dezvoltarea ocrotirii sănătății, aplicarea pe larg a metodelor economice de administrare și asigurarea autonomiei financiare a instituțiilor medicale;
- privatizarea unor unități sanitare publice și externalizarea unor servicii din cadrul acestora;
- respectarea autonomiei Casei Naționale de Asigurări de Sănătate precum și a caselor raionale de asigurări de sănătate și elaborarea cadrului legislativ unitar privind statutul acestora;
- creșterea contribuției casei de asigurări de sănătate la cheltuielile pentru proceduri mai scumpe de diagnosticare și tratament;
- gestionarea și utilizarea rațională și transparentă a fondului asigurărilor de sănătate în interesul exclusiv al bolnavului, al asiguratului, al îmbunătățirii serviciilor sanitare;
- elaborarea unui sistem motivant de salarizare a lucrătorilor din sănătate care să împiedice emigrarea specialiștilor;
- consolidarea instituției medicului de familie;
- asigurarea unui regim al medicamentelor gratuite și compensate, menit să ajute efectiv persoanele care se confruntă cu probleme sociale, defavorizate sau aflate într-o situație grea;
- acces gratuit la testele HIV/SIDA, a bolilor cu transmitere sexuală, a hepatitei și tuberculozei;
- extinderea sprijinului financiar din partea statului pentru instituțiile balneo-sanatoriale și de reabilitare;
- formarea unor fonduri speciale pentru susținerea sistemului sănătății publice;
- examinarea medicală sistematică a populației, propagarea modului sănătos de viață, promovarea opiniei publice în problemele de protecție a sănătății și a modului de organizare a asistenței medicale;
- înființarea spitalelor bisericești și caritative;
- înființarea caselor/ fondurilor de sănătate private, crearea cadrului legislativ pentru funcționarea lor.

Protecția mediului

Calitatea mediului ambiant reprezintă una din componentele principale ale calității vieții omului. Preocuparea pentru protecția mediului constituie un domeniu relativ nou pentru Republica Moldova și autorităților publice le revine sarcina de a adopta măsurile necesare pentru îmbunătățirea situației ecologice din țară. Statul trebuie să adopte legislația adecvată și să întreprindă măsurile pentru creșterea nivelului de educație ecologică a populației.

Bazată pe structurile economiei de piață, economia Republicii Moldova trebuie să țină seama, în același timp, de dimensiunea socială și cea de mediu. A reduce proiectul dezvoltării la imperativele economice echivalează cu anularea solidarității umane și cu distrugerea mediului natural, până la stadiul catastrofelor ireversibile. Opțiunea noastră se bazează pe valorile libertății, egalității, dreptății și solidarității, dialogului social, respectului pentru diferențele culturale, economia socială de piață, protecția mediului și deschiderea către lume.

Ca expresie a respectului față de mediu, ne asumăm răspunderea de a conserva și restaura fundamentele vieții naturale, de a prezerva natura atât pentru noi, cât și pentru generațiile viitoare. Așa cum putem să conciliem piața și solidaritatea, libera inițiativă și justiția socială, în conceptul de economie socială de piață, la fel vrem să conciliem economia și ecologia în conceptul de dezvoltare durabilă.

Mișcarea consideră că protecția mediului este una dintre cele mai mari provocări ale vremii noastre, comparabilă cu prezervarea și dezvoltarea sistemului social. Nu mai putem accepta împărțirea către toți cetățenii, prin intermediul statului, a costurilor sărăcirii și distrugerii mediului, în timp ce responsabilii pentru poluare continuă să obțină profituri din acțiunile lor dăunătoare.

Dorim să incorporăm protecția și restaurarea mediului în sistemul economiei de piață. Privim în mod pozitiv protecția și restaurarea mediului, ca pe o sarcină necesară și realizabilă. Vrem să utilizăm dinamismul economiei în sensul unei creșteri calitative, care include protecția și restaurarea mediului. Credem în soluțiile care merg mână în mână cu economia de piață, cu inteligența umană și cu dorința oamenilor de a învăța.

Resursele naturale nu sunt nelimitate și există activități economice care fragilizează echilibrul natural. Totuși, oamenii au demonstrat, până acum, inventivitate în rezolvarea problemelor. Avem de propagat acest gen de adevăruri, avem de convins fiecare persoană de importanța lor. Avem de educat fiecare persoană, începând cu copiii, asupra conceptului de dezvoltare durabilă.

Oportunitățile legate de introducerea progresivă a unui model de creștere economică pe termen lung, responsabilă din punct de vedere ecologic și social, sunt excepționale. Nu dorim impunerea conceptului de dezvoltare durabilă prin exces de reglementare. Ne bazăm pe integrarea acestui concept în toate strategiile și politicile noastre de dezvoltare.

Pornim de la realitatea că Republica Moldova are probleme de mediu multiple și foarte severe. Primul principiu care trebuie aplicat, în mod minuțios și tenace, este "*poluatorul plătește*", odată cu întărirea corespunzătoare a capacității de control, a aplicării sancțiunilor și despăgubirilor.

Ca direcții prioritare, avem în vedere:

- ameliorarea calității mediului în zonele urbane, în special în orașele mari;
- conservarea biodiversității, pentru care Republica Moldova constituie un adevărat tezaur la scara Europei;
- producția de energie curată;
- o politică a transporturilor eficace și echilibrată;
- implementarea tehnologiilor nepoluante în activitățile economice.

Aceste și alte măsuri pot fi efectuate cu responsabilitate și eficiență doar în urma întăririi parteneriatului transfrontalier cu instituțiile similare din alte țări, în scopul monitorizării stadiului de implementare a proiectelor de mediu și optimizarea înfăptuirii lor.

Capitolul IX. Învățământul, știința și cultura

Oameni educați pentru o societate civilizată

Convingerea Mișcării este că cea mai eficientă investiție pentru asigurarea unei dezvoltări durabile a societății și a statului este investiția în factorul uman, în dezvoltarea resurselor umane și, îndeosebi, în educație, sănătate, cultură și tineret.

Mișcarea înțelege rolul învățământului, științei și culturii în dezvoltarea unei societăți durabile democratice cu standarde înalte de viață. Persoanelor care activează în aceste domenii le revine un rol important în asimilarea valorilor europene și în apropierea integrării europene a Republicii Moldova.

Competitivitatea unei națiuni este determinată, înainte de toate, de nivelul său de educație. Realizarea dreptului la educație de calitate este sarcina de bază a politicii Mișcării în acest domeniu. Procesul de instruire trebuie să fie într-o strânsă corelație cu necesitățile economiei naționale, sistemul educațional anticipând procesele de dezvoltare a economiei și societății informaționale.

Mișcarea insistă asupra instruirii fără plată în învățământul primar, gimnazial și liceal și, parțial, în învățământul universitar. Optăm pentru realizarea unor programe speciale de asigurare a accesului la studii universitare pentru tinerii dotați din familiile neasigurate.

O componentă indispensabilă a instruirii este educarea cetățenilor conștienți, ceea ce presupune orientarea practică a procesului educațional vizând pregătirea tinerilor pentru provocările social-economice de ultimă oră, dar și păstrarea tradițiilor istorice ale instruirii multilaterale, formarea deprinderilor de comportament social la generațiile în creștere, studierea drepturilor tinerilor și formarea capacităților de a și le apăra, educarea patriotismului.

Pentru realizarea acestor sarcini, este necesar de a stimula la nivel de stat atragerea în sistemul de educație a cadrelor înalt calificate, formarea bazei informaționale moderne pentru instruire, includerea instituțiilor Republicii Moldova în rețeaua informațională globală.

Mișcarea consideră că profesia de pedagog trebuie să devină una dintre cele mai prestigioase, protejate și bine plătite profesii. Mișcarea va adopta măsurile necesare pentru restabilirea statutului înalt al învățătorilor și profesorilor prin politica de salarizare motivantă și aplicarea unui sistem de garanții sociale. Se cere elaborat și aplicat un program special de dezvoltare a sistemului de învățământ în localitățile rurale care va include atragerea cadrelor didactice prin acordarea primei de instalare și facilităților sociale.

Mișcarea militează pentru depolitizarea reală a procesului educațional. Convingerea noastră este că problemele contradictorii din acest domeniu trebuie soluționate nu de funcționari, ci de întreaga societate. Mișcarea va iniția și va susține discuții publice asupra acestor probleme în spiritul toleranței și respectului reciproc, pentru a identifica soluțiile acceptate de întreaga societate.

Mișcarea pledează pentru accesul minorităților etnice la învățământ în limba maternă și la studierea limbii de stat în vederea integrării lor în viața publică din Republica Moldova. Eliminarea corupției din sistemul de învățământ în viziunea noastră constituie o condiție fundamentală pentru creșterea calității procesului de studii. În vederea atingerii scopurilor enumerate Mișcarea va promova creșterea alocației pentru învățământ de la bugetul statului.

Optăm pentru susținerea permanentă și complexă a științei naționale, considerând că dezvoltarea capacității de competitivitate a țării este într-o relație indisolubilă cu nivelul și potențialul ei intelectual, cu dezvoltarea științei.

Pledăm pentru crearea unui sistem de pârghii legislative de favorizare a investițiilor private autohtone și străine în cercetările oamenilor de știință moldoveni, în proiectele comune cu parteneri din alte țări.

Știința – garantul unui progres stabil al societății

Indicatorul maturității, prestața intelectuală și potențialul creativ al unui stat, al unei societăți, este nivelul dezvoltării științei. O țară cu o știință care progresează are toate garanțiile pentru un progres

stabil în toate celelalte domenii. Dezvoltarea științei este de fapt o chestiune de viață și de moarte pentru națiunile destinate instituțiilor democratice.

În Republica Moldova, știința a falimentat din cauza lipsei de suport financiar real din partea statului. O bună parte dintre cei mai dotați savanți și tineri cercetători cu perspectivă au fost nevoiți să plece în străinătate, unde li s-au oferit condiții optime pentru valorificarea potențialului intelectual de care dispuneau, dar deja în folosul unei alte comunități. “Exodul de creieri” nu pare să înceteze, odată ce tot mai mulți tineri absolvenți ai instituțiilor superioare de învățământ preferă să părăsească țara, în loc să ducă un trai la limita sărăciei.

Necesitatea unei reforme cardinale în domeniul științei este arzătoare, deoarece orice amânare în acest sens este urmată de pierderi irecuperabile din capitalul tânăr și intelectual al țării. Mișcarea consideră că activitatea științifică trebuie astfel organizată, încât să stimuleze și să sporească interesarea materială a cercetătorului în elaborarea unor soluții viabile pentru problemele actuale și de perspectivă ale economiei și societății.

Ne pronunțăm pentru reorientarea științei spre activitatea de cercetare și proiectare aplicată cu elemente de cercetare fundamentală - strategie care în viziunea noastră răspunde cel mai bine exigențelor actuale. Trebuie deci să ne canalizăm eforturile spre dezvoltarea științelor aplicate, în primul rând, în domeniul elaborării tehnologiilor de conservare a energiei și informaționale, asigurării cu programe, din ramurile agricolă și medicală ale științei.

De asemenea, se impune aplicarea unui nou sistem de remunerare a cercetătorilor științifici, sistem menit să le asigure acestora un nivel de viață pe potrivă valorii sociale reale a personalului științific. Este necesar de restructurat sistemul de organizare a științei, de trecut de la instituțiile științifice masive ce funcționează permanent, la formarea colectivelor de creație pentru soluționarea unor sarcini concrete în baza comenzii de stat sau comenzii companiilor particulare.

Această sarcină poate fi soluționată doar prin aplicarea unui sistem național de cercetare-dezvoltare, capabil să valorifice la maximum potențialul științific și intelectual de care dispunem, susținând astfel și efortul general de reformare a societății noastre.

Cultura

Cultura este elementul-cheie în procesul de consolidare a unității poporului, în asigurarea echilibrului social și a concordiei civice. Mișcarea pornește de la premisa că dimensiunea culturală trebuie să devină o componentă prioritară, ca forță de coeziune și creativitate, a dezvoltării economice și sociale a statului.

Mișcarea optează pentru adoptarea cadrului legislativ ce ar instituționaliza angajamentele statului întru susținerea culturii, se pronunță pentru elaborarea și realizarea unei strategii clare de finanțare bugetară, contribuție particulară și sponsorizare a culturii. Vom lansa, în acest scop, inițiative de creare a fondurilor speciale de sprijinire a culturii, identificând diverse posibilități pentru asigurarea materială a personalităților culturii moldovenești, pentru restaurarea muzeelor, teatrelor și pentru revigorarea artei cinematografice din Moldova.

Statul trebuie să rămână principalul suport financiar al muzeelor, bibliotecilor, al teatrelor profesioniste, colectivelor teatrale, corale, de dans și al altor colective de creație. Totodată e nevoie de lărgit sistemul de facilități fiscale și de altă natură pentru reprezentanții sectorului privat ce sponsorizează organizațiile și instituțiile culturale. Noi subliniem necesitatea de a elabora un mecanism special de finanțare a programelor și proiectelor culturale pe bază de concurs, inclusiv prin sistemul de granturi personale.

În această perioadă dificilă de tranziție, statului nu i se iartă abandonarea culturii. Întru susținerea celor trasate, vom efectua următoarele:

- finanțarea de la bugetul de stat a unui program de investiții pentru refacerea instituțiilor culturale;
- adoptarea unui sistem fiscal stimulativ pentru toate tipurile de activitate culturală;
- sprijinirea activă a dezvoltării creației artistice de amatori, inclusiv alocarea mijloacelor speciale pentru crearea și sprijinirea caselor de creație pentru copii și tineret;
- inventarierea tuturor monumentelor istorice, culturale și naturale situate pe teritoriul Republicii Moldova, asigurarea propagandei largi a acestora prin sistemul de campanii turistice din țară și de peste hotare;
- reparația și restaurarea monumentelor degradate, crearea condițiilor pentru dezvoltarea infrastructurii turistice (campinguri, gherete pentru vânzarea ilustratelor, buchetelor, suvenirelor) în locul de aflare a obiectivelor culturale și istorice, repartizând o parte din mijloacele obținute de la vânzări pentru întreținerea lor;
- lărgirea accesului la programe și proiecte culturale interne și internaționale;
- susținerea și promovarea, în țară și în afara ei, a valorilor și operelor celor mai reprezentative produse autohtone.

Mișcarea înțelege cultura drept un cadru prielnic armonizării relațiilor interumane, care poate asigura un climat favorabil conviețuirii sociale.

Capitolul X. Crearea unei societăți moderne

Promovarea tinerilor

Mișcarea consideră că una din cauzele întârzierii reformelor și permanentizării crizei economice, sociale și morale în Republica Moldova o constituie marginalizarea tinerilor din viața publică. Societatea noastră nu beneficiază de nivelul înalt de pregătire al tinerilor și deschiderea lor pentru schimbările pe care trebuie să ni le asumăm. Considerăm că pentru însușirea standardelor și normelor moderne de civilizație la care tindem valorificarea disponibilității de efort a tinerilor este indispensabilă.

În condițiile în care tinerii sunt dezavantajați prin îndepărtarea de la resursele economice, politice și administrative, rolul principal în atragerea lor în viața publică îi revine autorităților statului. Mișcarea înțelege să stimuleze implicarea tinerilor prin crearea unui mediu economic, social și politic concurențial în care creșterea are la bază pregătirea profesională, ținuta morală și calitatea prestației. Talentul autentic și calitățile persoanelor pot fi manifestate în mod plener doar în baza competiției cinste și prin eliminarea sistemului clientelar de promovare.

Pentru a asigura participarea tinerilor la viața economică, socială și politică a statului Mișcarea va adopta următoarele măsuri:

La nivel național:

- elaborarea unui plan de acțiuni realist, cu un suport financiar adecvat, cu un angajament al ministerelor și agențiilor guvernamentale și cu implicarea societății civile în promovarea acestuia;
- elaborarea și implementarea programelor de promovare a tinerilor pentru eliminarea cauzelor ce cauzează plecarea tinerilor peste hotarele țării în căutarea locurilor de muncă;
- dezvoltarea infrastructurii de servicii sociale pentru tineri prin crearea unei rețele de centre de informare, consiliere și orientare profesională pe întreg teritoriul Republicii Moldova;

- creșterea numărului de burse pentru studii universitare și aplicarea unui sistem de creditare garantată de stat pentru studii universitare;
- reforma sistemului extrașcolar de educație, ținând cont de realitățile și preocupările tinerilor de astăzi, pentru a-l face accesibil tuturor copiilor și tinerilor;
- facilitarea și egalizarea șanselor de acces la studii de diferite nivele a tinerilor dotați proveniți din mediul rural, din familii cu dificultăți, a copiilor fără părinți, precum și a celor cu dizabilități prin acordarea de burse, împrumuturi preferențiale și alte facilități;
- dezvoltarea unui program guvernamental complex de antreprenoriat pentru tineri;
- scăderea ratei șomajului în rândul tinerilor prin aplicarea facilităților fiscale în beneficiul întreprinderilor care angajează tineri;
- acordarea de credite preferențiale, crearea condițiilor și facilităților pentru a iniția afaceri;
- stimularea tinerilor în vederea studiilor în străinătate, participării la programe culturale, științifice și sociale în străinătate;
- lărgirea sferei de ajutoare sociale și facilități acordate elevilor și studenților, generalizarea acestora pentru toți tinerii incluși în sistem, indiferent de forma și specificul învățământului;
- extinderea facilităților de transport pentru studenți și elevi, în vigoare, și pentru transportul interurban cu autobuzul, totodată introducerea reducerii cu 30% la transport pentru tinerii sub 30 de ani;
- crearea rețelei birourilor de informare, respectiv elaborarea unor programe de informare care fac cunoscute oportunitățile de inițiere a afacerilor (asociații familiale, întreprinderi mici și mijlocii), posibilitățile de finanțare a acestora;
- acordarea unei atenții deosebită tinerilor ajunși la majorat, externăți din casele de copii, elaborarea, cu sprijinul societății civile, a unor programe vizând asigurarea pentru ei a mijloacelor de trai, care să permită integrarea acestora în societate.

La nivel local:

- realizarea prevederilor Cartei Europene a participării tinerilor la viața comunităților regionale și locale, în special, numirea, la propunerea tinerilor, a unui responsabil de lucrul cu tinerii în cadrul administrației publice locale;
- angajament logistic, administrativ și financiar din partea administrațiilor publice locale pentru realizarea strategiilor raionale și locale pentru tineret, inclusiv prin alocarea mijloacelor financiare;
- extinderea rețelei centrelor de resurse pentru tineri și de sănătate prietenoase tinerilor în toate localitățile și alocarea de resurse necesare pentru buna funcționare a acestora;
- instituirea unor fonduri speciale de susținere a inițiativelor tinerilor asociați și neasociați și crearea condițiilor necesare pentru activitatea organizațiilor și grupurilor de inițiativă ale tinerilor;
- crearea în instituțiile de învățământ și primării a unor mecanisme funcționale de implicare reală a tinerilor în procesele de luare a deciziilor care îi privesc.

Rolul femeilor

Mișcarea promovează insistent și consecvent principiul egalității genurilor și egalității șanselor pentru femei și bărbați. În acest sens, statul trebuie să desfășoare programe care vizează integrarea femeilor în societate și eliminarea discriminărilor la care sunt supuse femeile. În viziunea noastră, statul este obligat să le asigure femeilor dreptul la angajare, accesul la serviciu și promovare, remunerare, școlarizare, instruire profesională și siguranță socială. Protejarea sănătății și bunăstării mamei și copilului este o obligație a statului și societății.

Numărul redus al femeilor de succes în diferite domenii, numărul lor redus în funcțiile de conducere reprezintă obstacol în aplicarea potențialului creativ al femeilor în beneficiul interesului public. Rata șomajului în rândul femeilor mai ridicată decât cea cunoscută în rândul bărbaților conduce la instalarea unui dezechilibru social ce poate avea consecințe grave pentru societate. Statutul femeii este diminuat din cauza mentalităților vetuste prezente în rândul unor categorii de populație, a raporturilor dezechilibrate în familie și din cauza tratamentului inuman aplicat prin traficarea femeilor.

Mișcarea se pronunță pentru o politică a participării cât mai active a femeilor la viața socială, economică și politică. În acest sens, optăm pentru promovarea femeilor în funcții înalte de decizie economică și politică, combaterea șomajului în rândul femeilor și asigurarea veniturilor comparabile cu cele ale bărbaților. Statul va institui un mecanism de control adecvat în vederea asigurării remunerării egale pentru muncă egală a bărbaților și femeilor de către întreprinderi, indiferent de forma de proprietate.

Concomitent, Mișcarea stabilește cota de reprezentare de cel puțin 35% a femeilor în listele de candidați în parlament și în organele administrației publice de toate nivelurile.

Națiunea s-a săturat! S-a săturat de statutul de cobai la care a fost supusă, statut acceptat, cu servilism și indemnitate, de o camarilă politică suspect produsă, în succesiuni diferite, de restaurația de după declararea independenței. Acum, mai mult decât oricând, avem nevoie de o nouă soluție politică: realistă, credibilă, pragmatică și eficientă.

Cetățenii Republicii Moldova au nevoie de ordine socială, disciplină instituțională, hotărâre acțională și certitudini. Ei știu că viitorul lor ar fi putut fi, și mai poate fi încă, cu totul altul, mult mai bun și tocmai de aceea, nu numai că își doresc, dar chiar vor fi cu adevărat o forță modernă, capabilă de gândire limpede, de dialog real, de responsabilitate, de onestitate și cumsecădenie, de spirit de sacrificiu și jertfă de sine, care să redea națiunii române forța de regenerare și respectul de sine.

Tocmai din această nevoie, dar mai ales din credința ca cetățenii Moldovei doresc și așteaptă afirmarea pe scena politică a unei formațiuni cu adevărat naționale, a luat naștere Mișcarea pentru Neam și Țară.